

תלמוד

מסכת סוכה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(12×4)	—	48 נקודות
פרק שני	—	(9×4)	—	36 נקודות
פרק שלישי	—	(4×4)	—	16 נקודות
סה"כ	—			<u>100 נקודות</u>

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (48 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 1-5 (לכל שאלה – 12 נקודות).

1. העוסק במצווה והולכי דרכים

א. "העוסק במצווה פטור מן המצווה" – הלכה זו נלמדה בגמרא משני פסוקים שונים.

בחר באחד מן הפסוקים שממנו למדה הגמרא הלכה זו, והסבר את הלימוד מן הפסוק שבחרת. (2 נקודות)

ב. עיין בדברי הרב אשר וייס שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

... נראה דלא נחלקו התוספות והר"ן בשורש הלכה זו ומהות גדרה אלא בפרטיה ודקדוקיה. וביאור מחלוקתם נראה לכאורה דיסוד גדר הלכה זו היא כעין ביזוי מצווה הוא, דאין זה כבוד למצווה להניחה ולקיים אחרת. ואף שעוסק במצווה הוא ולא בצורכי עצמו, מכל מקום אין זה דרך כבוד לדלג ממצווה למצווה, וכעין הלכתא דאין מעבירין על המצוות. ונחלקו הראשונים בכך, דלדעת התוספות אין פגם אלא במניח מצווה זו כדי לקיים אחרת, אבל במקיים שתיהן אין כל פגם וביזיון. ולדעת הר"ן אף ביכול לקיים שתיהן אין ראוי לעוסק במצווה לעסוק באחרת, אלא יש לרכז כל פועלו ומחשבתו לקיום המצווה שהוא עוסק בה.

(הרב אשר וייס, מנחת אשר, דברים, עמ' סח-ע)

(1) על פי הרב אשר וייס, הסבר את טעם ההלכה "העוסק במצווה פטור מן המצווה".

(2) על פי הרב אשר וייס, הסבר את המחלוקת בין בעלי התוספות לר"ן.

(5 נקודות)

ג. עיין בדברי הרב יעקב אריאל שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

הרב משה פיינשטיין באגרות משה (אורח חיים, חלק ג', סימן צ"ג) הבחין בין טיולים לבין יציאה למסחר בחול המועד, שמסחר הוא צורך ואילו טיולים אינם לצורך אלא רק לתענוג, ולכן אסור לדעתו לצאת לטיול בחול המועד סוכות ללא סוכה. ולעניות דעתי יש לחלק בין חוץ לארץ לארץ ישראל כפי שיבואר. והנה למרות מה שכתבנו שראוי להימנע מלצאת לטיול בסוכות במקום שאין סוכה, יש גם מקום ללמד זכות על המטיילים בסוכות ונאלצים לאכול מחוץ לסוכה. כי לציבור הדתי אין הרבה הזדמנויות לטייל בארץ. בימות החול – עסוקים, בשבת אסור לנסוע ולטייל. נשאר בעיקר חול המועד שהוא הזמן הטוב ביותר לטייל בארץ, והרי יש מצווה לטייל ד' אמות בארץ ישראל, ובפרט לבני נוער שהטיול מחבב עליהם את הארץ.

(הרב יעקב אריאל, שו"ת באהלה של תורה, חלק ב', סימן צ"ג)

(1) על פי הרב משה פיינשטיין (שדבריו הובאו בתשובת הרב יעקב אריאל), אסור לצאת לטיול בחול המועד

סוכות בלי סוכה, אך מותר לצאת למטרת מסחר בחול המועד סוכות בלי סוכה.

הסבר את הטעם להבדל בין הדינים.

(2) הרב יעקב אריאל הבדיל בין שני סוגי טיולים: האחד שבו מותר לטייל בלי סוכה, והאחר שבו אסור לטייל

בלי סוכה.

כתוב באיזה טיול מותר לטייל בלי סוכה ובאיזה טיול אסור לטייל בלי סוכה, והסבר את הטעם להבדל זה.

(5 נקודות)

2. לולב יבש והידור מצווה

א. מדוע לולב יבש פסול? ענה על פי רש"י ועל פי בעלי התוספות. (3 נקודות)

ב. עיין בדברי הרב אליהו בקשי דורון שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

נחלקו הראשונים אם פסול הדר בארבעת המינים הוא דין בקיום המצווה כדין "לכס" ולקחה תמה שתנאים הם בקיום המצווה, או שפסול הדר הוא בגוף המינים שאם אינו הדר, אינו פרי לקיום המצווה כלל, דהדר בעינן וליכא. ונפקא מינה אם פסול משום הדר כשר בשאר ימים. אם תנאי הוא בקיום המצווה, דינו כחסר ושאלו שאסור רק ביום הראשון כמצוות התורה ומותר בשאר ימים. ואם פסול הוא בחפצא בגוף המין למצווה שאינו נקרא אתרוג אם אינו הדר, פסול הוא בכל שבעת הימים...

ונראה שרש"י ותוספות נחלקו בשאלה אם הדר הוא תנאי בקיום המצווה או בחפצא של המינים. לפי רש"י, אין ההדר שונה מדין ההידור וההתנאות בכל המצוות, אלא רק בזאת שבארבעת המינים חוסר ההידור פוסל גם בדיעבד, אבל בעיקר הדין כשם שבכל המצוות ההידור הוא תנאי בקיום המצווה ולא בחפצא שלה כך גם דין הדר בארבעת המינים...

אבל לדעת התוספות ההדר הוא דין מיוחד לארבעת המינים, והוא דין בחפצא של המצווה. אין מדובר רק בחזות חיצונית הנתונה לטעמו של כל אדם, אלא גם בטיבו של המין, טעמו, רעננותו ושאר תכונותיו. כל חיסרון במרכיבים אלו הינו חיסרון בהדר, וחכמים הם שקבעו את גדרי ההדר, ואין הדבר מסור לטעמו של כל אדם.

(הרב אליהו בקשי דורון, שו"ת בנין אב, חלק ג', סימן כ"ד)

(1) על פי הרב אליהו בקשי דורון, יש שתי אפשרויות להבין מהי המשמעות של "פסול הדר" בארבעת המינים.

כתוב את שתי האפשרויות ואת הנפקא מינה ביניהן.

(2) על פי הרב אליהו בקשי דורון, כתוב את ההסבר למחלוקת בין רש"י לבעלי התוספות.

(5 נקודות)

ג. "קא פסיק ותני לא שנא ביום טוב ראשון ולא שנא ביום טוב שני".

על פי בעלי התוספות, הגמרא דייקה דיוק זה משום שהמשנה נשנתה "סתם" ולא הבדילה בין יום טוב ראשון ליום טוב שני. על דיוק זה הקשו בעלי התוספות קושיה.

(1) הסבר את הקושיה של בעלי התוספות.

(2) על פי בעלי התוספות, כתוב תירוץ אחד לקושיה זו.

(4 נקודות)

3. נשים באמירת הלל

- א. (1) "מי שהיה עבד או אישה... מקרין אותו עונה אחריהן מה שהן אומרין".
בנוגע למשנה זו כתבו בעלי התוספות: "משמע כאן דאישה פטורה מהלל דסוכות וכן דעצרת".
הסבר את דברי המשנה ואת דברי בעלי התוספות.
- (2) בעלי התוספות נימקו את קביעתם: "וטעמא משום דמצווה שהזמן גרמא היא".
הסבר את המושג "מצווה שהזמן גרמא", וכתוב מדוע "הלל דסוכות וכן דעצרת" נכללים במושג זה.
(8 נקודות)
- ב. על פי בעלי התוספות, נשים חייבות באמירת הלל בליל פסח.
- (1) הסבר מניין למדו בעלי התוספות דין זה.
- (2) מדוע נשים חייבות באמירת הלל בליל פסח?
(4 נקודות)

4. שומע כעונה

א. על פי רש"י, כתוב שני מקרים שבהם "שומע כעונה". (3 נקודות)

ב. (1) בעלי התוספות ציטטו את דברי רש"י והקשו על דבריו מן הגמרא במסכת ברכות.

הסבר את דברי הגמרא במסכת ברכות ואת הקושיה של בעלי התוספות.

(2) בסוף דבריהם הציגו בעלי התוספות תירוץ לקושייתם על רש"י. הסבר תירוץ זה.

(5 נקודות)

ג. עיין בדברי הרב יעקב בצלאל ז'ולטי שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

ואשר נראה לומר בביאור מחלוקת זו, דרש"י וסיעתו סוברים דשומע כעונה לא הווי כעונה ממש, ואין על שמיעתו תורת דיבור, אלא שהשומע מצטרף לעונה, והוא יוצא בשמיעתו על ידי המברך שמוציא את השומע, אבל אין השומע כמברך בעצמו. ולפי זה שפיר כתב רש"י דאדם המתפלל ושמע מפי החזן קדיש או קדושה, אינו יכול להפסיק ולענות עם הציבור, אלא ישתוק וימתין מעט, דשומע כעונה, ואין זה הפסקה בתפילתו, שהרי שומע כעונה לא הווי כעונה ממש, אלא שהמברך מוציא את השומע ידי חובתו, אבל השומע לא הווי כמברך בעצמו, ולכן לא הווי הפסקה בתפילתו, אף על פי שיוצא מדין שומע כעונה.

אולם ר"ת ור"י [בעלי התוספות] סוברים דשומע כעונה הוא כעונה ממש, ויש על שמיעתו תורת דיבור, והרי הוא כמברך בעצמו, ואשר על כן כתבו דאדרבה אם הוא שותק בתוך התפילה והוא יוצא מדין שומע כעונה, הרי זה הפסקה בתפילה.

(הרב יעקב בצלאל ז'ולטי, משנת יעבץ, סימן כ"ו, סעיף א')

על פי הרב יעקב בצלאל ז'ולטי, כתוב את ההסבר למחלוקת בין רש"י לבעלי התוספות. (4 נקודות)

5. מתנה על מנת להחזיר

א. (1) אדם שקיבל מחברו לולב על מנת להחזירו, אך לא החזירו – אינו יוצא ידי חובה. על פי רש"י, הסבר את הטעם לדין זה.

(2) בעלי התוספות כתבו: "מה שנהגו הקהל לקנות אתרוג בשותפות..."
על פי בעלי התוספות, הסבר את הבעיה שנגרמה בעקבות נהג זה ואת הפתרון לבעיה זו.
(6 נקודות)

ב. עיין בדברי הריטב"א שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

מהא שמעינן שהנותן לחברו ביום טוב סתם, על מנת להחזיר הוא, ואומדנא דמוכח הוא אף על פי שלא פירש, שאין אדם מתערטל ממצוותו ליתן לאחרים בעוד שצריך לו, דהא סתם נתנו להם רבן גמליאל, ואפילו הכי אמרינן להדיא דקמ"ל דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה. ועל זה סמכו ליתן כל אדם לולב לחברו ביום טוב סתם, וכן עיקר...

כי הא דאמר רבא אתרוג זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירהו לי, ונטל ויצא בו, החזירו יצא. פירוש שהחזירו בו ביום בעניין שיוכל לצאת בו ביום אם עדיין לא יצא באותו יום או למחר, דאומדן דעתא הוא שיחזירו לו כדי שיצא בו לכשיצטרך.

לא החזירו. פירוש שלא החזירו כלל, או שלא החזירו עד שעבר זמן מצוותו לא יצא, שכיוון שלא קיים תנאו, בטלה המתנה.

(הרב יום טוב בן אברהם אשבילי, חידושי הריטב"א, מסכת סוכה, דף מא, עמוד ב)

(1) על פי הריטב"א, אדם שנתן לחברו ארבעת המינים ביום טוב "סתם", כוונתו הייתה שיהיו מתנה על מנת להחזיר.

מהי הסברה של הריטב"א, ומהי ההוכחה שהביא הריטב"א מן הגמרא לדבריו?

(2) "החזירו יצא, לא החזירו לא יצא" – על פי הריטב"א, באיזה מקרה גם אדם ש"החזירו" לא יצא, ומדוע?
(6 נקודות)

פרק שני (36 נקודות)

ענה על ארבע שאלות: על שלוש מן השאלות 6-9,

ועל שאלה 10 (שאלת חובה) (לכל שאלה – 9 נקודות).

6. "מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית"

א. "מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין".

(1) על פי הגמרא, יש שתי אפשרויות להסביר את המקרה שבמשנה.

כתוב את שתי האפשרויות.

(2) הסבר את הקושי שעולה מן הלשון של משנה זו לפי כל אחת מן האפשרויות.

(6 נקודות)

ב. בעלי התוספות מביאים את דעת רב עמרם גאון, שפסק הלכה כבית שמאי.

על פי התוספות, הסבר את הקושי מן הגמרא במסכת ברכות (דף יא, ע"א) על פסק זה. (3 נקודות)

7. הסעודות בסוכה בימי החג – מחלוקות רבי אליעזר וחכמים

א. במשנה יש מחלוקת בין חכמים לרבי אליעזר בנוגע למספר הסעודות שאדם חייב לאכול בסוכה.

(1) על פי הגמרא, כתוב בלשונך את הטעם של רבי אליעזר.

(2) על פי הירושלמי המובא בתוספות, הסבר את הטעם של רבי אליעזר ואת הטעם של חכמים.

(5 נקודות)

ב. "ועוד אמר רבי אליעזר מי שלא אכל לילי יום טוב הראשון ישלים לילי יום טוב האחרון של חג".

(1) הגמרא שללה את האפשרות להשלים את הסעודה של יום טוב ראשון באכילת לחם.

הסבר מדוע שללה הגמרא אפשרות זו.

(2) בעלי התוספות שללו את האפשרות להשלים סעודה זו באכילת פירות.

הסבר מדוע שללו בעלי התוספות אפשרות זו.

(4 נקודות)

8. סוכה גזולה

א. אדם שתקף את חברו והוציא מסוכתו –

(1) כתוב שני הסברים מדוע לא יצא התוקף ידי חובה לפי רבי אליעזר.

(2) כתוב הסבר אחד מדוע יצא התוקף ידי חובה לפי חכמים.

(6 נקודות)

ב. על פי רש"י, יש מקרה שאדם גזל סוכה והוא אינו יוצא ידי חובת מצוות סוכה גם לפי חכמים.

ציין את המקרה, וכתוב נימוק לדין במקרה זה. (3 נקודות)

9. "מי שבא בדרך"

א. במשנה כתוב "מי שבא בדרך ולא היה בידו לולב ליטול, לכשייכנס לביתו ייטול על שולחנו".

הגמרא מקשה: "ורמינהי אם התחילו אין מפסיקין".

(1) הסבר את קושיית הגמרא.

(2) "אמר רבא מאי קושיא" – על פי רבא, הסבר מדוע קושיה זו אינה קשה.

(5 נקודות)

ב. "אלא אמר רבי זירא לעולם כדאמרינן מעיקרא, ודקשיא לך..."

רבי זירא דחה את דברי רבא שהובאו בסעיף א(2) והביא הוכחה מן המשנה לדבריו.

הסבר את הדחייה של רבי זירא ואת ההוכחה שהביא מן המשנה. (4 נקודות)

שאלת חובה (9 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 4.5 נקודות).

10. מבוא לתורה שבעל פה

א. (1) מה ההבדל בין המבנה של המשנה ובין המבנה של מדרשי ההלכה?

(2) ציין שם של מדרש הלכה אחד.

ב. (1) מתי הייתה תקופת הסבוראים, ומדוע הם נקראו כך?

(2) ציין שם של אחד מן החיבורים שחוברו בתקופת הגאונים.

ג. מדוע נתן ה' לחכמים סמכות בלעדית לפסוק הלכה על פי פרשנותם לתורה, ולא אפשר לכל אדם מישראל לקיים

את מצוות התורה על פי הבנתו?

פרק שלישי – קטע שלא נלמד (16 נקודות)

לפניך סוגיה ממסכת סוכה, דף מה, ע"ב – מו, ע"א.

סוגיה זו עוסקת בברכה על הלולב ובברכה על הסוכה בימי חג הסוכות.

למד את סוגיית הגמרא (היעזר בפירוש רש"י), וענה על השאלות לפי ההוראה שבמעמוד 10.

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

אמר רב

יהודה אמר שמואל לולב שבעה וסוכה יום אחד מ"ט לולב דמפסקי^א לילות מימים כל יומא מצוה באפיה נפשיה הוא סוכה דלא מפסקי לילות מימים כולהו שבעה כחד יומא אריכא דמו ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן סוכה שבעה ולולב יום אחד מאי טעמא סוכה דאורייתא שבעה לולב דרבנן סגי ליה בחד יומא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן דאחד זה ואחד זה שבעה אמר רב יוסף נקוט דרבה בר בר חנה בידך דכולהו אמוראי קיימי כוותיה בסוכה מיתיבי^ב העושה לולב *לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה נטלו לצאת בן אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב ואף על פי שבירך עליו יום ראשון חוזר ומברך כל שבעה^ג העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו כו' נכנס לישב בה אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה וכיון שבירך יום ראשון שוב אינו מברך קשיא לולב אלולב קשיא סוכה אסוכה בשלמא לולב אלולב לא קשיא כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין בית המקדש קיים אלא סוכה אסוכה קשיא

סוכה שבעה.

לברכה: ולולב יום אחד. ואע"פ שניטל כל שבעה זכר למקדש אין

מזכרין זו אלא יום ראשון שהוא מן המורה: נקוט דרבה בר בר חנה בידך. דאמר סוכה שבעה ולא דרז יהודה אמר שמואל דאמר סוכה יום אחד: דכולהו אמוראי. משמיה דר' יוחנן קיימי כוותיה בסוכה ושמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן כן מלאמי ציסודו של רבינו יעקב: העושה לולב. דערב יום טוב: לעלמו. ולא לאחרים: לאן בזמן ציס המקדש. מזכרין עליו זמקדש כל שבעה דמדאורייתא היא כרבי יוחנן דחלי טעמא דאורייתא:

ענה על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 4 נקודות).

11. "אמר רב יהודה אמר שמואל: לולב שבעה, וסוכה יום אחד".

הסבר את דברי רב יהודה בשם שמואל ואת הטעם לדבריו.

12. "ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: סוכה שבעה, ולולב יום אחד".

הסבר את דברי רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן ואת הטעם לדבריו.

13. "קשיא לולב אלולב".

הסבר את הקושיה.

14. "קשיא סוכה אסוכה".

הסבר את הקושיה.

15. "בשלמא לולב אלולב לא קשיא..."

על פי תשובת הגמרא, מהו הזמן שבו מברכים על נטילת לולב שבעה ימים, ומהו הזמן שבו מברכים על נטילת לולב

יום אחד? נמק את תשובותיך.

בהצלחה!

נספח — חוברת דפים ממסכת סוכה

הנחיות לנבחן

בחוברת שלפניך דפי גמרא מתוך תוכנית הלימודים.
בדפים אלה מובאות הסוגיות שבהן עוסקות השאלות בפרקים א-ב במבחן.

מפתח הדפים בחוברת:

עמוד 3	—	דף ג, ע"א
עמודים 5-11	—	דף כה, ע"א — דף כח, ע"א
עמודים 12-15	—	דף כט, ע"ב — דף לא, ע"א
עמוד 16	—	דף לד, ע"ב
עמוד 18	—	דף לו, ע"ב
עמודים 19-20	—	דף לח, ע"א — דף לח, ע"ב
עמוד 22	—	דף מא, ע"ב

סוכה פרק ראשון סוכה

מסורת הש"ס

ג. עין משפט
גר מצוה

א א מיי פ"ד מהלכות
סוכה הלכה א סמנ
עשין מנ טושי"ע אי"ח סימן
תלרל ספי"א א ינד אלפס
פ"ג דף רנ"ג:
ב ב מיי ע"ט טושי"ע עט
ספי"ד ד:
ג ג מיי פ"ו מהלכות
מחזה הלכה ב סמנ
עשין כ טושי"ע י"ד ס'
רפו ספי"ג:
ד ד מיי פ"ח מהלכות
רוחל הלכה א סמנ
עשין ע"ב נטושי"ע ח"מ ס'
מכו ספי"ג:
ה ה מיי פ"ד מהל'
טומאת צרעת הלכה ו
סמנ עשין ר"ט:
ו ו מיי פ"ב מהלכות
שמיטה הל' א סמנ
עשין ק"ד:
ז ז מיי פ"ו מהלכות
מלכים הל' א סמנ
עשין ק"ב וכל הדינים אלו
מן אות ד עד סה המה
כרז אלפס עירובין פ"ו דף
קטו. ועוד כ"ב פ"א דף
קס: ועוד בהלכות מחזה
דף ע"ט.

לא נצרכה אלא לקישונית שבה. מה שדחק בקונטרס לרז לרז חן זר רבה מה ראה לרזי יהודה הא אי אפשר לשבעה בניס זשצעה טפחים לאו פירכה היא דלילמא ארוכה טובא אכל לא היתה רחצה ו' שצעה טפחים וצניה צואתו אורכך הו' יצני:

דאמר ר' מני ב"ש היא ואלא תווי מנינה בו'. בסדר

רז עמרס פסק צשעה מקומות הלכה כ"ש חלף האי דסוכה לריכה שמהא מחוקת ראשו ורובו ושולחנו ואידך צמנחומ פרק המכלת (דף מ. וש) גני סדין צלייתו צ"ש פוטרין וצ"ה מחיבין עוד לגס כמה חוטין הוא נותן צ"ש אמרי ד' וצה"א ג' עוד התס כמה תהא משולשלת צית שמאי אומרים ד' וצה"א ג' בכל הני עבדי כ"ש ואידך צמסכת צרכות פרק אלו דברים (דף נ"א): צ"ש מנכדין נאנת הצית ואח"כ נטולין לידים ואמריין צגמ' צכוליה פירקין הלכה כ"ה צר מהך עוד התס צסוף פירקא גני מי שחלל ו' ושתה ולא ציך דמיית צגמרא עוצדא דרבה צר צר חנה דלשכח יונה דלדעא ומד תלמיד דעבד כ"ש וישכח ארנני ואידך תלמיד דעבד כ"ה ואלתיה אריה וקצת קשה הא דקאמר התס צכוליה פירקין הלכה כ"ה צר מהך ושמה משום ד"ה נמי מודו ללכתחילה מיהא עבדין כ"ש ועל מה שפסק צהך דהכא כ"ש אין להקשות מהא דלמריין פ"ק דצרכות (דף י"א). דלמר צר יוסף עשה כדברי צ"ש לא עשה ולא כלום ומייתי ראה מההיא מילתא דסוכה מעשה צרבי יוחנן החורני שחלה וצ"ש וקני צ"ש חוקני צ"ה לצקרו ומלאוהו שהיה יושב ראשו ורובו צסוכה ושולחנו צתוך הצית אמרו לו קני צ"ש אי"כ היית נהוג כל ימיך לא קיימת מלות סוכה כל ימיך ומסקינן התס דהלכה כ"ה יוחנן החורני דההיא פלוגתא כ"ה פלוגתא גדולה דמסקינן דצמרתיי פלוגי צההיא הלכה כ"ה אכל הכל צסוכה קטנה וצהא הלכה כ"ש מיהו שמעתיך דהתס מינה היכי דייק מינה דעשה כ"ש לא עשה ולא כלום דראה דמייתי צעשה כ"ה מייתי ועוד וכי לריך ראה על זה היכא דהלכה כ"ה ש"ס עשה כ"ש לא עשה ולא כלום וז"ל דלצטרך התס לאיתויי היכא דצ"ה מתמיריס מדרבנן וצ"ש מוקמי לה אדלורייתא ולא גזרינן אס עשה כדברי צ"ש לא ילא ידי חובתו אפי' דלורייתא כדלשכתן לצ"ש היכא דיתבי אפימתא דמטללתא דגורי שמא ימשך אחר שולחנו וקאמרי מדלורייתא לא קייס ומדבית שמאי נשמע לצ"ה: **בית שאין בו ד' אמות.** צירושלמי חשיב שאין טובל

משום אוריא. רוח שהוא שולט בה מפני החום: אלא למ"ד צקטנה פליגי. אכל בגדולה אפילו רבנן מודו: וזי דרכה של מלכה. והלא נערומיה ומשרתיה מקובים עמה: לקישונית שבה. סוכה גדולה לרזי מסיבת' וקישונית קטנה צמורה וצ"ע: דפסולה לא איכפת לן דלשה פטורה מן הסוכה: ורזי יהודה פבר וי' וא"ת לרז חן דמוקי פלוגתא צשאניה מחוקת אלא כדי ראשו ורובו ושולחנו הכל כיון דצניה גבה היא לה גדולה ומודו צה רבנן ומאי ראה של רבי יהודה י"ל דשולחנה צתוך הסוכה הגדולה היתה וצניה על השולחן היו יושבין ראשן ורובן ולא כמסובין הן וצ"ה: מקופין. ולי נראה דודאי לרז חן קשאי והאי מירוצא לרז הוצא הוא וכן עיקר דשיעור ראשו ורובו אמריין לקמן דלני אלא ו' טפחים ולי אפשר לצעשה צניס צשצעה טפחים: כ"ש. דאי כ"ה לא צעי שולחנו כדלקמן צפרק הישן (דף מ.). ודיקא נמי גרסינן. ודיקא נמי דלקמני' בגדולה פליגי והוא יושב על הפתח צמנחן אלא כדי ראשו למוכה ושולחנו לפני גופו צצית: מדקאמי. גני פלוגתא מי שהיה ולא איירי צשיעורא דסוכה: ואס איסתא. דצשיעורא דסוכה פליגי יתיני סוכה המחוקת ראשו ורובו ושולחנו כשרה וצאניה מחוקת אלא כדי ראשו ורובו צ"ש פוסלין כו': אמר מר וצטרא דיקא נמי. דצקטנה פליגי וצשיעורא דפוסלין ומכשירין על כרחך אסוכה נהדרה: אלא לא גרסינן. והכי גרסינן

דאמר ר' מני ב"ש היא ואלא תווי מנינה בו'. בסדר

משום אוריא אלא למאן דאמר בסוכה קטנה מחלוקת וכי דרכה של מלכה לישב בסוכה קטנה אמר רבה בר רב אדא לא נצרכה אלא לסוכה העשויה לקישונית וקישונית וכי דרכה של מלכה לישב בסוכה העשויה לקישונית קישונית אמר רב אשי לא נצרכה אלא לקישונית שבה רבנן סברי בניה בסוכה מעליא הוו יתבי ואיהי יתבה בקישונית משום צניעותא ומשום הכי לא אמרי לה דבר ור' יהודה סבר בניה גבה הוו יתבי ואפ"ה לא אמרי לה דבר ו' אמר רב שמואל בר יצחק ה"לכה צריכה שתהא מחוקת ראשו ורובו ושולחנו א"ל רבי אבא כמאן כב"ש א"ל אלא כמאן איכא דאמרי אמר רבי אבא דאמר לך מני א"ל ב"ש היא ולא תווי מנינה מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ממיא דב"ש ובית הלל בסוכה קטנה פליגי דלמא בסוכה גדולה פליגי כגון דיתבי אפומא דמטולתא ושולחנו בתוך הבית דבית שמאי סברי גזרינן שמא ימשך אחר שולחנו ובית הלל סברי לא גזרינן ודיקא נמי דקתני מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ב"ש פוסלין ובית הלל מכשירין ואם איתא מחוקת ואינה מחוקת מביעי ליה ובסוכה קטנה לא פליגי והתניא מחוקת ראשו ורובו ושולחנו כשרה רבי אומר עד שיהא בה ארבע אמות על ארבע אמות ותניא אידך רבי אומר א כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה והכ"א אפילו אינה מחוקת אלא ראשו ורובו כשרה ואילו שולחנו לא קתני קשיין אהרדי אלא לאו ש"מ הא ב"ש הא ב"ה אמר מר וצטרא מתניתין נמי דיקא מדקתני ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין ואם איתא ב"ש"א לא יצא וב"ה אומרים יצא מביעי ליה ואלא קשיא מי שהיה לעולם בתרתי פליגי פליגי בסוכה קטנה ופלוגי בסוכה גדולה וחסורי מחסרא והכי קתני מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ב"ש אומרים לא יצא ראשו ורובו בלבד ב"ש פוסלין ובית הלל מכשירין מאן תנא להא דתנו רבנן בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות יפסור מן המזוזה ו'מן המעקה ו'אינו מטמא בנגעים ו'אינו נחלץ בבתי ערי חומה ו'ואין חוזרין עליו מעורכי המלחמה ו'אין מערבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב

6) ס"א אמר רב הונא, 7) צרכות י"ל לקמן ו: 8) עירובין ג' א: 9) לקמן כו. עירובין ג': מוסף פ"ב הל' ב', ד' ו' חולו ז"ל אלא, 10) צ"ה: 11) דלקמן, 12) ע"כ, 13) אלא שצעה כ"ה מני"א ותי"ז רפי תלרל ע"כ, 14) ז"ל ושתק.

רבינו חננאל

אבל לדברי (ה)כל מי שאומר בסוכה קטנה פליגי וכי דרך מלכה לישב בסוכה קטנה. ורש"י, בסוכה שהיתה עשויה לקישונית היתה כו'. ואסקינא הלכתא צריכה שתהא מחוקת ראשו ורובו ורשולחנו. ואמרינן אמר ליה ר' אבא מני הא, ואמר רב הונא בית שמאי היא ולא תווי מנינה. ואסקינא עלה ממאי דחלוקת בית שמאי ובית הלל בסוכה קטנה, דתנו מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. ודייקת מינה הנה בית הלל מכשירין אפי"ם שאין מחוקת אלא ראשו ורובו בלבד, ובית שמאי פוסלין. 6) [דילמא] בסוכה גדולה פליגי, וכיון דיתבי אפומא דמטולתא ושולחנו בתוך הבית. ואוקימנא לעולם בסוכה גדולה וכו' דאמרינן. מדקתני במשורנו מי שהיה ראשו ורובו, ולא קתני מי שהיה בסוכה שאינה מחוקת אלא ראשו ורובו. ודייקת להאי כ"ה משום דקשיא לן ואם איתא שסוכה גדולה היא וצרה, ומשום שיש ע"ל מי הסוכה ושולחנו בתוך הבית פליגי. אי הכי לא יצא ידו סוכה היה לתן לומר, אלא מקתני פוסלין שפע מינה בסוכה קטנה פליגי. ואמרי' אי הכי דבסוכה קטנה פליגי, יתינו מי שהיה בסוכה שאינה מחוקת אלא ראשו ורובו ושולחנו כשרה. רבי אומר ד' אמות. ותניא אידך כל שאין בה ד' אמות על ד' אמות פסולה, והכמיס אומרים אפילו אינה מחוקת אלא ראשו ורובו כשרה. ואוקימנא כמיתא כ"ש ובתירחא כ"ה. פשוטות הן. מאן תנא להא דתנו רבנן בית שאין בו ד' אמות על ד' אמות. פסור מן המזוזה ו'מן המעקה, כו'.

6) כן הניס הג"ס בסוף ז"ל ד"ו.

צגצו אצמו מן הצמים: למעשר והגודר מן הצית מותר ליכנס צו ועוד הוה ליה למימר לענין פתח צית אצ של נערה המאורסה: **ואין מניחין בו עירוב.** דלא חזי לדירה ואפי' לשמולל דלמר פרק מי שהוליאורו (עירובין דף מ. וש) עירוב משום קנין לא מיקנו רשותייהו צשציל צית דלא חזי לדירה ודכוותיה אשכתן התס שמואל גופיה דלמר צית שמיניחין צו עירוב אין לריך ליתן פת מאי טעמא כולוה הכא דיירי ואף על פי דאית ליה עירוב משום קנין ומקנו אהרדי משום עירובן צציתו: ואין

המשך הנספח בעמוד הבא.

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

כו.

עין משפט נר מצוה

לד א מ"י פ"ד מהל'
ק"ש הלכה א סמג
עשין יע טו"ע ד"ח סי'
לח א טו"ע ד"ח סי' נל
טע"פ:
לו ג מ"י פ"ו מהלכות
סוכה הלכה ד סמג
עשין ט טו"ע ג' סי'
מרגל טע"פ ח:
לד ד מ"י ט טו"ע טס
טע"פ:
לח ה ד מ"י ט טו"ע
טס טע"פ י:
לב ז ח מ"י ט הלכה ז
טו"ע ט טע"פ יא:
לב ט מ"י ט טו"ע טס
טע"פ:
מא י ב ל מ"י טס הלכה
ו סמג עשין מג
טו"ע ט טע"פ סי' מלט
טע"פ:
מב מ ג מ"י פ"ד מהל'
מפליין הלכה טו ט
סמג עשין כב טו"ע ד"ח
סי' קמ:
מג ט טו"ע ד"ח סי' מ"מ
טע"פ י:

חתן פטור מקריאת שמע. טרטרד ושאר בני חופה חייבין לית להו להני תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה כדפירש בקונט' וקשיא דאי לית להו ל"כ יתחייב חתן כסוכה ומשמע דבמתן פוטור יומר מת"ק לכן נראה דקסבר חתן איז יכול לכוין דעמו ככל אפי' כפסוק ראשון אבל שאר בני חופה יכונין לכוין ואקריאת שמע לחודיה קאי וזכולהו אחריו מודי לת"ק:

ומבכר מצות האמורות בתורה. תנאי דאליטריך למתשגז הני אגב דמשנינהו דברייתא קמייתא: **הולכי** דרבים ביום. כל זה נפקא מתשגזו בעין תדורו שכסס שאדם צביתו אינו נמנע מללכת לדרך וכן מטעמך דפטורו לעיל מן הסוכה היינו מתשגזו בעין תדורו דאין אדם דר במקום שמטעמך **וחייבין בלילה**. כשארם לן בלילה **ברציה** קוראה אגב. לאו משום דלית ליה לרעא דרעה דתשגזו בעין תדורו דברייתא היא לקמן בפירקין (דף סו):

ואפילו חש בעיניו. אע"פ שאין צו סכנת עין דסכנת אבר כסכנת נפשות ואפילו לחלל עליו את השבת כדמוכח פרק אין מעמידין (ע"ז דף סז) גבי עין שמרדה: **משום** בקי. ואע"פ שצ"ק (דף יא) דלש רבנא צר

רב הונא מותרי לישן כבילת מתניא אע"פ שיש לה גג ואע"פ שגבזיה עשרה אין הלכה (כ) (כרעה) כדפירשמי שם: **תרתני** (או) תרת. פירש בקונט' שמים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורשיל' צלע"ז ויש ספרים בלילה וחייבין ביום. פטורין מן הסוכה ביום וחייבין ביום. שומרי גנות ופרדסים, פטורין מן הסוכה ביום וחייבין ביום. אחד כדמוכח לקמ"ט) גבי לימא תיהו תיובתיה דרז יוסף ואזכי דשיעור צית העלילה ככילה ולכסוף מסיק כדעיה לורעא מדרבנן ואילו לללה דזה מלא פיו דהיינו ככילה ושיעור זה דוקא צפת דפירי לאו צפו סוכה כדמסיק פרק במרא לוימא (דף עט): **ואב"ל** שינת קבע' לא. והא דאמר

פרק זמה טומנין (שגת דף מט. ועס) מפליין לריבין גוף נקי כאלישע צעל כנפיס ואמר אבי שלא יפוח צהן ורעא אמר שלא יפוח צהן לאו דשירי אבי לישן דהא אסר אבי גופיה הכא אלא קאסבר אע"פ שאינו זכיר שציה כאלישע מניחין כיון דזוכר שלא יפוח דשהי גופה אינה אלא גזרה שמה יפוח: **הישן** בתפילין. מתוך הלשון משמע דרבי יעקב שרי אפי' שינת קבע דאי לאו הכי צמאי פליגי וי"ל דכולהו מודו צשינת קבע דאסיר ופליגי צמילתיה דרבי נתן דצמון דשירי לישן בתפילין ציוס שאין לרכו לישן שינת קבע וצלילה מולך אפילו לשינת עראי דלמא ממליך וישן שינת קבע וכו' יעקב לא חייס דלמא ממליך:

נטלו

א) לפנינו בש"ס וברי"ה גבי פטורין מק"ש, ואילו דר"ס נפל מדברי רבינו וקאמ' י"ל ע"פ דברי הסופ' ד"ה חתן דר"ס.

משום ר' שלא אמרו חתן פטור. מקריאת שמע דטרטרד ושאר בני חופה חייבין ולית להו להני תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה: **תרגינן**. הלוקחין מהן כדי למכור ולהמליח לנריך להם: **מוכי** **מלתא**. (לליית) **הולכי** דרבים **ציוס** פטורין מן הסוכה ציוס. דכמי' צסוכות תשבו) כעין ישיבת ציוס כסס של השנה אינו נמנע מלכת כדרך בסחורה כך כל ימות החג שאינו יוס טוב לא הארכיו הכתוב למנוע: **הולכי** לדבר מצוה פטורין ציוס וצלויה. אף על פי שאין הולכיין אלא ציוס ומשום דטרטרדיס ודאגיס צמחצת המטה ובתיקוניס פטורין מן המצוה: **שלוחי מצוה** אגב. שצלוו לשמיע הדרעה ולהקביל פני ריש גלותא: **ארכסא**. על שפת הנהר: **שומרי גנות ופרדסי**. אין זיון משם: **בעין** פטור. כדרך שהוא דר כל השנה צביתו הזקיקמו מורה להניח דירתו ולדור כאן כסוכה עם מטותיו וכלי תשמישו ומנעוטי חה אינו יכול להצילן שם מפני הטורה: **פרעה** קוראה לגג. משל הדיעט הוא ואף כלה קנגז רואה אותו יושב כסוכה בלילה והוא נכנס וגונז הפירות לרומ אחרת: כריא דפירי. כרי של פירות שהוא תמיד לפניו ויכול לשומרו ואין כאן פרעה קוראה לגג: **רבי יוסי** כריא יוסי החסס חריף שצדורו והוא ר' יוסי בן חלפתא: **למנא** **בצולתא**. ואע"פ שיש לה גג וגבזיה עשרה והוי כאלו חוץ למוכה: **משום** **בקי**. צלע"ז: **סרחה** דגריגשאה. קרקע לצנה שהיו טוחין בה קרקעית הסוכה: **מלעט**. שהסוכה מעלתו: **מרחו** או **תלם**. שמים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורשיל' ש: **דעתיס** צר צו רב ועייל לללה ציווק כשולכיין לציית המדרש ודאף שמה ימשכו המלעות וטועס מלא פיו וצומה: **ירדם**. שמה מטפטפנו שיה וישן קבע: **אכל** לא שיה קבע. שמה יפוח צהן: **מוסר** שיעטו לאחרי. אומר לתצרו אס ארדס העירני: **ערביך** **ערבא** לריך. שמה אף הוא יסכז וישן: ציון צרינו. דודאי לא ירדס: **רעא** אמה. לשמה ירדס לא חיישיין הלך בתפילין שרי וסוכה היינו טעמא דאסור שינת עראי לפי שאין קבע לשינה ואין צה חילוק צין קבע לעראי לענין סוכה שאין אדם אלא מנמנמס מעט דיו צבך הלך וזו היא שינתו וגבי תפילין דעעמא שמה יפוח צהס ולאו משום אסורו שנה צייס פורתא לא אחי לידי הפחה: **דנקיע** להו צידיה. לא קבע ולא עראי שמה יפלו מידו: **דמח** **צרישיה**. עראי מותר וקבע אסור שמה יפוח: **דפריס** סודלא עלייסו. הניסם אכל מרחשותיו צין קבע צין עראי דלא נמנה מורה למלתי השרת: **וראה** קרי. לריך לסלקן מראשו צוור הקרי עליו: ולא

אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בברכו ראשו בין ברכיו עסקינן רבא אמר אין קבע לשינה תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי ותניא אידך לא קבע ולא עראי לא קשיא א) הא דנקיש להו בידיה הא דמנחי ברישיה הא דפריס סודרא עלויה וכמה שינת עראי תני רמו בר יחזקאל כדי הילוך מאה אמה תניא נמו הכי הישן בתפילין ורואה קרי אוחוז ברצועה ואינו

הגהות הב"ח (א) תוס' ד"ה משום בך וכו' הלכה כן כדפירשמי:

מוסף רש"י

שלוחי מצוה אגב. אגב. להקביל פני רשע גולה, דהיינו חלל להקביל פני רעו כנגד אפיקינו, דהיינו שמוט מצוה פטורין מן הסוכה (ע"ז יא). כדפירש בר ב"ר רב. דהיינו ככילה, דכילה הוי הלא ככילה צלע"ז חתם חתם כדמתיק צפי במרא לוימא (פ). מכל האלו לא אפי' אכל (לקמן טו).

רבינו חננאל

משום ר' שלא אמרו, חתן פטור, וכל השושבינן וכל בני החופה חייבין. תניא ר' תנחומ' בן עקיבא אומר (מכיר) [וחתבין] ספרים ותפילין ומזוות הן ותגריהו ותגרי תגריהו, וכל העוסקים במלאכת האמורות בתורה, לוקים דברי ר' יוסי הגלילי דאמר העוסק במצוה פטור מן המצוה. ת"ד הולכי דרבים ביום. פטורים מן הסוכה ביום וחייבין בלילה, הולכי דרבים בלילה, פטורים בלילה וחייבים ביום. הולכי דרבים מצוה פטורים מן הסוכה ביום ובלילה, כדבא חסדא אמר ר' ריש גלותא: **ארכסא**. על שפת הנהר: **שומרי גנות ופרדסי**. אין זיון משם: **בעין** פטור. כדרך שהוא דר כל השנה צביתו הזקיקמו מורה להניח דירתו ולדור כאן כסוכה עם מטותיו וכלי תשמישו ומנעוטי חה אינו יכול להצילן שם מפני הטורה: **פרעה** קוראה לגג. משל הדיעט הוא ואף כלה קנגז רואה אותו יושב כסוכה בלילה והוא נכנס וגונז הפירות לרומ אחרת: **כריא דפירי**. כרי של פירות שהוא תמיד לפניו ויכול לשומרו ואין כאן פרעה קוראה לגג: **רבי יוסי** כריא יוסי החסס חריף שצדורו והוא ר' יוסי בן חלפתא: **למנא** **בצולתא**. ואע"פ שיש לה גג וגבזיה עשרה והוי כאלו חוץ למוכה: **משום** **בקי**. צלע"ז: **סרחה** דגריגשאה. קרקע לצנה שהיו טוחין בה קרקעית הסוכה: **מלעט**. שהסוכה מעלתו: **מרחו** או **תלם**. שמים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורשיל' ש: **דעתיס** צר צו רב ועייל לללה ציווק כשולכיין לציית המדרש ודאף שמה ימשכו המלעות וטועס מלא פיו וצומה: **ירדם**. שמה מטפטפנו שיה וישן קבע: **אכל** לא שיה קבע. שמה יפוח צהן: **מוסר** שיעטו לאחרי. אומר לתצרו אס ארדס העירני: **ערביך** **ערבא** לריך. שמה אף הוא יסכז וישן: ציון צרינו. דודאי לא ירדס: **רעא** אמה. לשמה ירדס לא חיישיין הלך בתפילין שרי וסוכה היינו טעמא דאסור שינת עראי לפי שאין קבע לשינה ואין צה חילוק צין קבע לעראי לענין סוכה שאין אדם אלא מנמנמס מעט דיו צבך הלך וזו היא שינתו וגבי תפילין דעעמא שמה יפוח צהס ולאו משום אסורו שנה צייס פורתא לא אחי לידי הפחה: **דנקיע** להו צידיה. לא קבע ולא עראי שמה יפלו מידו: **דמח** **צרישיה**. עראי מותר וקבע אסור שמה יפוח: **דפריס** סודלא עלייסו. הניסם אכל מרחשותיו צין קבע צין עראי דלא נמנה מורה למלתי השרת: **וראה** קרי. לריך לסלקן מראשו צוור הקרי עליו: ולא

אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בברכו ראשו בין ברכיו עסקינן רבא אמר אין קבע לשינה תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי ותניא אידך לא קבע ולא עראי לא קשיא א) הא דנקיש להו בידיה הא דמנחי ברישיה הא דפריס סודרא עלויה וכמה שינת עראי תני רמו בר יחזקאל כדי הילוך מאה אמה תניא נמו הכי הישן בתפילין ורואה קרי אוחוז ברצועה ואינו

עין משפט
גור מצוה

כו:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מסורת הש"ס

(א) יומא עט... (ב) נפשי... (ג) קדי... (ד) שמי... (ה) ורבי... (ו) נפשי... (ז) נפשי... (ח) נפשי... (ט) נפשי... (י) נפשי... (יא) נפשי... (יב) נפשי... (יג) נפשי... (יד) נפשי... (טו) נפשי... (טז) נפשי... (יז) נפשי... (יח) נפשי... (יט) נפשי... (כ) נפשי...

ולא יאחו בקציעה. הן תפלין עמנן דפוס מושנן ורלושין ודומה לו זמס' גיטין בהנחיקין (דף נח. ב). ארבעים סאה קלוזי תפלין: לישן זיוס. מפני ציטול תורה: דמר. רבה צר נחמני: כרב. דמננו למד מדת שינתו שהיה יאן רב זיוס כשיעור זה: דרב כרבי. ורב למדה מרבינו הקדוש שגדל אללו: ורבי דוד. כך קבל מאבותיו שון היתה שינת דוד מלך ישראל: שישן נשמי. אלז"ש: הוה נייס. זיוס: כמישל מפומבדייתא לני כוני. *דמפ' ז' צמקוס אחר דהוה שימא פרכי: הננוס לישן. שאין כוונתו אלא לישן ואינו מהרהר לדבר אחר: רבא חולץ. תפלין: רבא מניח. לפי שזיוס אין דרכו לשמש עם אשתו ולא לישן קבע: צנינה חולץ. אפי' לשינת עראי דלמא מימלך וישן קבע: הילינס. צחוריס: לעולם חולץ. ואפי' זיוס: שרגילין צטומא. קס"ד שמא יראו קרי שהרהור מלוי בהן: לימא קא סבר רבי יוסי כו'. ומיבעי לן למיעבד כוותיה שהלכה כמותו ברוב מקומות דקיימא לן נימוקו עמוג' גיטין דף סו. א. שם יבוא וכו'. והא ודאי אסור לצומן לנהוג בהן קלות ראש: עסקינות הן. ושמה נגעו צמקוס הטויטפס: מתני' אובל פחות מפציעה. מאכל פחות מכביצה: נטלו צמפס. לא נטל ידיו אלא כרך צמפס ידיו משום נקיות דקסבר פחות מכביצה לא צעי נט"י ולא צעי סוכה ולא צעי צרכת המזון לאחריו דדריש כרבי יהודה (בבבב דף מט.). ואכלת ושבעת וצרכת אכילה שיש בה ציעה והיינו כביצה אכל לפניו בכל דהו צעי צרכה שהרי נהנה ואסור ליהנות מן העוה"ז בלא צרכה: ג' מעשה לספור. וכי דרך המדברים להביא אחר דברייהם מעשה הסותר דברייהם דקתני רישאיה אובלין ושומין עראי חוץ לסוכה ומציה מעש' דלעשימי' מצטלין לרבי סוכי: וכי

נפלי' במפה. פירש בקונ' משום נקיות ובחנם פירש כן דרבי זדוק כהן הוה כדמוכח פ' מי שמטו (בבבב דף יט. ב) וצמקוס פרק כל פסולי המוקדשין (בבבב דף לו. א) והיה אוכל על טהרת תרומה וידיים שניות הן ופוסלות את דבר דבפ"ק לשבת (דף ט. ד) לאפי' פחות מכביצה מקבל טומאה כדמוכח פרק שני דמס' טהרות (מ"א) דמתן אין צו כביצה הוה טמא והכל טהור: ור"א בירך אחריו. סבר לה כרבי יהודה דפרק שלשה שאכלו (בבבב דף מט. ב) דלריש ואכלת ושבעת וצרכת אכילה שיש בה ציעה דהיינו כביצה ור"מ פליג ואמר דמצרכין צבית ונראה הלכה כוותיה מדאמר' פרק כילד מצרכין (שם דף לו. א) ושם א"ר חייא בר אבא אפי' ראיית את ר' יוחנן שאכל זית מליח וצריך עליו מחלה וסוף ועוד אמר' פרק שלשה שאכלו (שם דף מט. ב) ושם א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לעולם אינו מוציא רביס ידיו חוצתן עד שיאכל כזית דגן וכן אמר רב הונא בר יהודה משמיה דרב ומוחק הירושלמי משמע דבבבב לא צבית כזית דלפילו פרידה אחת של ענב או פרידה אחת של רימון טעונה צרכה לפניה ולאחריה והכי איתא דירושל' דריש כילד מצרכין ר' יוחנן נכד יתת' וצריך לפניו ולאחריה והוה ר' חייא בר אבא מסתכל ביה ואמר ליה ר' יוחנן צבלה מה את מסתכל בי לית לך כל שהוא ממין שצעה טעון צרכה לפניו ולאחריה אית ליה ומה כריכא ליה מפני שגרעינתו ממעטתו ולית ליה לרבי יוחנן שגרעינתו ממעטתו מה עבד ליה ר"י משום צריה מילתיה דרבי יוחנן אמרה שכן אפילו פרידה אחת של ענב או פרידה אחת של רימון שהיא טעונה צרכה לפניו ולאחריה ובהש"ס שלנו יש כעין מעשה זה פרק כילד מצרכין (שם דף

תורה אור השלם

1. עד מתי יציל תשכב מתי תקום משנתך: משלי ו ט

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כמישל וכו' דמפרש בצמקוס אחר. עין במשנת טועה ציהיה מהורה מנייה חל"מ ס"י כ:

לעזי רש"י

אלע"ש (אלייני"ש). נישמות.

מובא רש"י

העולם לסוכה. כל כניסה דסוכה נקיע גלשון עליה צמקת סוכה. לפי שזיבן עשין סוכותיהן בראש גגן (שבת קנד.). שלשה קולין נכד צו. אחת שלל נטל ידיו אלא צמפה כרך ידיו לטובה אכלו ולא ציך אחריו (יומא עט.).

לא: דל"ר חייא בר אבא אפי' ראיית את ר' יוחנן שאכל זית מליח וצריך עליו תמילה וסוף ח"ל ר' רימיה לר' זירא היכי צריך ר' יוחנן אפי' מליח כיון דשקליה לגרעינתיה צבד ליה שיעורא אמר ליה מי צבדת כזית גדול צעין ציעוין עשין והיה זית דלמא לקמיה דר' יוחנן זית גדול הוה דלע"ג דשקליה לגרעינתיה פשי ליה שיעורא והשחא אי הוה עובדא דהש"ס שלנו היינו הישא דירושל' א"כ חולק על שלנו ולא סמכין עליה מדלח שני ליה משום דצריה הוה אכל שמא שני מעשים היו והיה דירושל' היה זית שלם ואכלו עם הגרעין דהוה צריה אכל ההוא דהש"ס שלנו לא היה צו גרעין שכן קתם זית מליח בלא גרעין הוה ולא היה צריה הוצרך לתוך גדול היה זית דירושלמי קטן מוית ציעוין היה והרואה להוציא עלמנו מספיקא לרבי שאכל כזית אפילו דצבד שהוא צריה ודוקא לענין צרכה שלאחריה אכל לפניו מצרך אפי' פחות מכזית בכל דבר דלפניו לא צעין שיעור דאסור ליהנות בעוה"ז בלא צרכה כדמשמע מעובדא דר' זדוק דקאמר' ולא צריך אחריו כדפרי' משום דקבד לה כר' יהודה משמע הוה לפניו צריך וכן פירש בקונ' ואמרין צירושלמי בתחלת פרק כילד מצרכין כל שאומר עליו שלם צרכות אומר לפניו המוציא להם מן הארץ וכל שאין אומר עליו ג' צרכות אין אומר עליו המוציא להם מן הארץ הצינו הרי פחות מכזית דאין אומר עליו שלם צרכות מעתה לא יאמרו לפניו המוציא להם מן הארץ הוה א"ר יעקב בר אבהו לשאר מינים נכרסא פ' לא אתא לחלק בין דבר שיש בו כשיעור לדבר שאין בו כשיעור אלא אתא לחלק בין פת לשאר מאכל של חמשת המינים כגון מעשה קדיחה שאין מצרכין אחריו ג' צרכות וכן כוזא דארעא ופת הבאה צביסין כי לא קבע סעודתיה עלייה ופת אורז ודומן שאין מצרכין אחריהם שלם צרכות אין אומרם עליהם המוציא להם מן הארץ ואע"ג דדריש כילד מצרכין (שם דף לו. א) נפקא לן צרכה בתחלה בק"ו מצרכין כשהוא צבד מצרך כשהוא רעב לא כ"ש מ"מ לא שייך למימר דיו וצמשהו מצרך בתחלה אע"ג דלא מצרך צמקוס דאותו ק"ו אינו אלא גלוי מלתא בעלמא דצרכה לפניו לאו דאורייתא דתנן פרק מי שמטו (שם דף כ. ב) בעל קרי על המזון מצרך לאחריו ואינו מצרך לפניו וכן צפ' היה קורא (שם דף נח. א) תניא הפועלים שהיו עושין מלאכה אכלו בעל הבית אובלין פתן ואין מצרכין לפניו אכל מצרכין לאחריה שמי צרכות ולענין שמה נראה שמצרכין אכזית יין על הגפן ועל פרי הגפן אע"ג דלגבי יוה"כ לא הוי שיעור חסוד בצחות ממלא לוגמא כדאמר פ' צמחא דיומא (דף ע. א) לא ילפינן מיניה צרכת היין לאחריו מדע דלענין אכילה הוי שיעורא ציוס הכפורים כמותם ולענין צרכה מייחיד לאחריו צבית דהלכה כרבי מאיר כדפרישית ואית למ"ד לענין קידוש דא"י מלא לוגמא הלך לצרך אחריו נמי יכול להיות דלא צעי מלא לוגמא ומיהו קצת היה נראה לדקדק דמודי ר' מאיר בשמיה דבעי כביצה דבפרק שלשה שאכלו (בבבב דף מט. ב) דריש ר"מ ואכלת זו אכילה ושבעת זו שמה ואכילה צבית ור' יהודה דריש ואכלת ושבעת זו אכילה שיש בה ציעה וזו או כביצה וכוין דנפקא לן לר"מ שמה מושבעת א"כ צעי כביצה דלא הוי צביעה בצחות ושמה זו לחלק בין שמה לאכילה דלמא ציעה בשמיה הוי בצחות מכביצה וכל הני שיעורין דרצנן ניינה כדמוכח פרק מי שמטו (שם דף כ. ב) דאמר' הכא צמאי עסקין דאכל שיעורא דרצנן ולענין צרכה דלאחריו לא מנינו שום שיעורא אלא כזית לר"מ וכביצה לר' יהודה וקרא אקמחא בעלמא דמלאורייתא צעין שיעורא גמורה והא דאמר' פרק שלשה שאכלו (שם דף מט. ב) שמעון בן שטח לגרמייה הוה דעבד משמע דאינו מוציא אחרים ידיו חוצתן עד שיאכל כזית הוה צבית דגן מוציא אע"פ שהמלך והמלכה מסתמא אכלו כדי שובען לא דמי גדול דרצנן לקטן דרצנן דלא מפיך דאורייתא דהא גדול אפילו לא אכל כלל היה רחוי (להו) להוציא אחרים וכן פירש שם צקונטרס: ואמרו

עין משפט
גר מצוה

ג א מיי פיו מהלכות
סוכה הלכה טו סגן
עשין מנ טושי"ע אי"ח ס"י
תולד עתיף א:
גא ב מיי פיה מהלכות
סוכה הלכה טו סגן
עשין טו טושי"ע אי"ח ס"י
תולד עתיף ב:
גב ג מיי פיה מהלכות
מ"ח הלכה ו:
גג ד מיי פיה מהל'
שבת הלכה ז סגן
לאון סה טושי"ע אי"ח ס"י
ע"ג עתיף א:

רבינו חננאל

מהו דתימא כיון דנפלה אחריתי היא. יס ספרים שכתבו בהן
קמ"ל כיון (ד'ד'דידי) קעבד איהי היא משמע לפי שזונה
אותה צלותו ענין: ב"ר האורח בישראל ישבו בסוכות. משמע
סוכה אחת לכל ישראל שישבו בה זה אחר זה ואי אפשר שמהא
של כולם דלא מנטי שיה פרוטה לכל
אחד אלא על ידי שאלה כך פירש
ב'קונ' ועל חסד דחוק דכיון דכתב
לך למעוטי דשותפין משמע כדמוכח
בראשית הגז (חולין דף קלו.) גזי
תרומה וחלה ופאה וטובה דקא חשיב
התם ואפי' אמרו נמי דכתיב ציה
לכס לשון רבים אמרינן ציה נוטלין
(ב"ב דף קלו.) האלמין שקנו אמרו
בתיפסת הציט ונטלו אחד מהס
ויואל צו אס יכול לנלוו כגון דליכא
אמרו כיואל צו לכל חד וחד יאל
ואס לאו לא יאל לכס משמע שיהא
כולו שלו ולא מקמתו ולא דמי לצגדיכס
ועיסותיכס ותרומוטיכס דפרק
ראשית הגז (חולין דף קלו.) דשל
בסוכותו של חבירו. שנאמר
כל האורח בישראל וגו',
חכמים של ישראל ראוין
אדם יוצא לנלוו של
חבירו, אבל יוצא הוא
בסוכתו של חבירו. שנאמר
כל האורח בישראל וגו',
לישב בסוכה אחת. והאי
דכתיב תעשה לך, למעוטי
גזולה אבל שאריו. שנאמר
היא. ת"ר מעשה ב"ר
אליעזר שכתב חבירו ר' יוחנן
יוצא בן אלעאי הגיעה
חמה בשבת הסוכה, אמר
לו מהו לפרוש עליה סדין,
אמר לו אין שבט מישראל
שלא הגמיר שופטים בו.
הגיע חמה במרגלות ר'
אליעזר, עמד ר' יוחנן
ופרס עליה סדין. הפשיה
ר' אליעזר טליתו ויצא.
ואסיקא שבת היתה, ויצא
היה ר' אליעזר יוצא מביחו
ברגל. ולמה לא השיבו,
מפני שלא אמר דבר שלא
שמע מרבו מילום. ואמאי
לא פשט ליה מדריה,
דחנן פקק החלון ר'
אליעזר אומר בומן שחלו
וקשור פוקקין בו.

כז:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

אין יואלין מסוכה לסוכה. לאלול צו ולישן צו או היום צו ומתח
צו: ואין עושין סוכה צוהו של מועד. מי שלא ישב בסוכה י"ט
הראשון: עשה סוכה לפס חג של שבעת הימים. שמעת מינה דלין
עושין סוכה צוהו של מועד דלינה לשבעה ושבעין מינה דלין יואלין

אין יוצאין מסוכה לסוכה^א ואין עושין סוכה
בחולו של מועד וחכמים אומרים^ב יוצאין
מסוכה לסוכה ועושין סוכה בחולו של
מועד ושון שאם נפלה שחזור ובונה בחולו
של מועד מ"מ דר' אליעזר אומר קרא יחג
הסוכות תעשה לך שבעת ימים עשרה^ג סוכה
הראויה לשבעה ורבנן הכי קאמר רחמנא
עשה סוכה בחג ושון שאם נפלה שחזור
ובונה אותה בחולו של מועד פשיטא מהו
דתימא האי אחריתי היא ואינה לשבעה
קמ"ל תניא ר' אליעזר אומר כשם שאין
אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של
חג בלולבו של חבירו דכתיב^ד ולקחתם לכם
ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמר
משלכם כך אין^ה אדם יוצא ידי חובתו
בסוכתו של חבירו דכתיב חג הסוכות
תעשה לך שבעת ימים משלך^ו וחכמים
אומרים אע"פ שאמרו אין אדם יוצא ידי
חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חבירו
אבל יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו
דכתיב^ז כל האורח בישראל ישבו בסוכה
מלמד שכל ישראל ראוים לישב בסוכה
אחת ורבנן האי לך מאי דרשי ביה מיבעי
ליה למעוטי גזולה^ח אבל שאולה כתיב כל
האורח ור' אליעזר האי כל האורח מאי
עביד ליה מיבעי ליה לגר שנתגיר בינתים
וקטן שנתגיר בינתים ורבנן כיון שאמרו
עושין סוכה בחולו של מועד לא אצטרך
קרא ת"ר מעשה ב"ר אלעאי שהלך להקביל
פני ר' אליעזר רבו בלוד ברגל אמר לו אלעאי
איך משובתי הרגל שהיה ר' אליעזר אומר
משבח אני את העצלין שאין יוצאין מבתיהן
ברגל דכתיב^ט ושמחת אתה^י ויביתך איני
והאמר ר' יצחק גמנין^{יא} שחייב אדם להקביל
פני רבו ברגל שני^{יב} מדוע את הולכת
אליו היום לא חרש ולא שבת מכלל דבחדש
ושבת מחייב איניש לאקבולי אפי רביה
לא קשיא הא דאזיל ואתי ביומיה הא דאזיל
ולא אתי ביומיה ת"ר^{יג} מעשה ב"ר אליעזר
ששבת בגליל העליון בסוכתו של יוחנן
ברבי אלעאי בקיסרי ואמרי לה בקיסרין והגיע חמה לסוכה אמר לו מהו
שאפרוש עליה סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבת מישראל שלא
העמיד ממנו שופט הגיע חמה לחצי הסוכה אמר לו מהו שאפרוש עליה
סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבת מישראל שלא אמר לו ממנו נביאים
שבט יהודה ובנימין העמידו מלכים על פי נביאים הגיע חמה למרגלותיו של
ר' אליעזר נטל יוחנן סדין ופירש עליה הפשיה ר' אליעזר טליתו לאחוריו ויצא
^{יא} לא מפני שהפליגו בדברים אלא מפני שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו
לעולם היכי עביד הכי והאמר ר' אליעזר אין יוצאין מסוכה לסוכה רגל אחד
הוא והאמר ר' אליעזר משבח אני את העצלין שאין יוצאין מבתיהן ברגל שבת
הוא ותפלוש ליה מדריה רתנן^{יב} פקק החלון ר' אליעזר אומר בומן שקשור
ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו יוחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין
התם

מסוכה לסוכה^א ויהאך הניח שבת שבתו הרגל את סוכתו שהיתה צלוד שהיה דר צלוד דכתיב
רגל אחר סיה. כגון עזרת והיו יושבין בסוכה משום אור: ופשוט ליה מדייני. שלא תפרוש עליה סדין
דאקור להוסף על אהל ערלי: שקשור
וטלוי. שם כל עשה: פוקקין צו. כיון דמתוקן ועומד לכך אין זה לא צונה ולא מוסף: ואם לאו אין פוקקין צו.
דמוסיף הוא על סמימת אהל: תסם

מסורת הש"ס

א (לעיל ט.ג.) ב (לעיל ט.ג.) ג (לעיל
ט.ג.) ד (לעיל ט.ג.) ה (לעיל ט.ג.)
ו (לעיל ט.ג.) ז (לעיל ט.ג.) ח (לעיל ט.ג.)
ט (לעיל ט.ג.) י (לעיל ט.ג.) יא (לעיל ט.ג.)
יב (לעיל ט.ג.) יג (לעיל ט.ג.) יד (לעיל ט.ג.)
טו (לעיל ט.ג.) טז (לעיל ט.ג.) יז (לעיל ט.ג.)
יח (לעיל ט.ג.) יט (לעיל ט.ג.) כ (לעיל ט.ג.)
כא (לעיל ט.ג.) כב (לעיל ט.ג.) כג (לעיל ט.ג.)
כד (לעיל ט.ג.) כה (לעיל ט.ג.) כו (לעיל ט.ג.)
כז (לעיל ט.ג.) כח (לעיל ט.ג.) כט (לעיל ט.ג.)
ל (לעיל ט.ג.)

תורה אור השלם

1. חג הסוכה תעשה לך
שבעת ימים בא"ת
מקראו ויביתך:
דברים טו יג
2. ולקחתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
שפת תמרין וגפן עץ
עבת וערבי וקל
ושמחתם לפני יי'
אלהיכם שבעת ימים:
ויקרא כג כ
3. בסבת תשבו שבעת
ימים קל האורח
בישראל ישבו בסוכה:
ויקרא כג כב
4. ותתה הקטף בכל
אשר תאדה ופשיה בקרב
ויבצאן וביין ויבשר ובבל
אשר תשאלך נפשך
ואבבלת שם לפני יי'
אלהיך ושמתך אתה
וביתך:
דברים יד כו
5. ויאמר מדוע את
הקטב אליו היום לא
חדש ולא שבת ותאמר
שלום: מלכים ב ד כג

מוסף רש"י

ואין עושין סוכה
בחולו של מועד. אס
לא עשית ממחילה ועדי
ועל לקחתם לכם
וכו' משלכם. לכס
משלכם משמע (קטן טו.)
לא מפני שהפליגו
בדברים. ופירוש לדברי
אחרים בלוד הממנוין
לחמת כפאטי ודע להסי,
אלה ידע היה אלל לא אמר
דבר שלא שמע מפי רבו
וכו. פקק החלון. כיון
ארוכה הגז (שבת קלו.)
בומן שקשור ותלוי.
שאי נגרר בלוד, שהכל
שהוא קשור צו איט מגיע
לאיך (שם ככה.) ואם
לאו אין פוקקין בו.
דמח ממסוף על צבון
(שם) דמי לבינה, שמוסיף
על סמימת הציט. ועפי'
שארע הוא שחי חסור
ויפתמו (ערוכין טו.)

עין משפט
גז מוצה

כמו:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מסורת הש"ס

- א (גמ' ד' ע"ג).
- ב (גמ' ד' ע"ג).
- ג (גמ' ד' ע"ג).
- ד (גמ' ד' ע"ג).
- ה (גמ' ד' ע"ג).
- ו (גמ' ד' ע"ג).
- ז (גמ' ד' ע"ג).
- ח (גמ' ד' ע"ג).
- ט (גמ' ד' ע"ג).

תורה אור השלם

1. ויענינו יירשו ארץ ויהתענגו על כל שלום; החלום ה' יא
2. ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמר ויעץ עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים; ויקרא כג מ

הגהות הב"ח

- א(ו) תב"ד ד"ה קפסיק ומי וכו' אלל הכה עדיין לא אסיק אדמיתה;

לעזי רש"י

אישקוב"א. סטאטא.

מוסף רש"י

נקטם ראשו. הגבהו שבו. אם מתקן ראש שני עליו הגבוהן מטוביל קורא ראשו (סידור רש"י סי' רנ"ט). הדר בעיניו מזה הדורה צעין, האיל ומכיר שם שמים עליו (מקו"ם ע"ג).

א א מ"י פ"ח מהלכות לולב הלכה א סמג עשין מז' טו"ש"ע א"ת כ"י מרמט ספיף א':
ב ב מ"י וסמג שם טו"ש"ע א"ת כ"י תרמ"ה ספיף ה':
ג ג מ"י וסמג שם טו"ש"ע א"ת כ"י מרמט ספיף א':
ד ד מ"י שם הלכה ג סמג שם טו"ש"ע א"ת כ"י תרמ"ה ספיף ו':
ה ה מ"י שם הלכה ט סמג שם טו"ש"ע א"ת כ"י מרמט ספיף א':

רבינו חננאל

ועל ד' דברים ממה בעלי בתים יורד לטמיון. על עושקי שבר שירה, ועל כובש שבר שירה, ועל פורק על מצואו ונתנו בעוצר חבריו, וגמות הרוח כנגד כולן. ופשטין הן. הדרין עלך הישן לולב הגזול והיבש בו. ואוקימתא היבש משום דבעין הדר וליכא. גזול נמי ביום טוב ראשון כתיב לכם. והאי לאו שלכם.

לולב יבש פבור. ומפרש בגמרא משום דליטקש לולב לתארוג דכתביה זביה הדור ולא כמו שפירש הקונטרס משום דכתיב (שמות טו) זה אילי ואנוהו דליץ ואנוהו אלא לתחלה ולא מיפסל בהכי כדמוכח פ"ק (לעיל דף א'): דלמרי רבנן לולב מזה לאוגדו משום שא' זה אילי ואנוהו לא אגדו כשר והאי יבש דהכא אין לפרש כמו יבש דפרק אין מעמידין (ע"ז דף ע"ט:) דמתן הוראנין של נכריס יבשים מותרים ומפרש בגמ' יבשים לאחר שנים עשר חדש דהא אמרינן לקמן (דף ג:) גבי דס יבש יבשו רוב עליו ונשתייר שם שלשה צדי עליון לחין כשיצין אלמא אין היצות מלו יבשים עשר חדש אלא יש לומר יצות דהכא כמו יבשות און ככור דמתן צפרק על אלו מומין (בסו"ת דף לו.) רבי יוסי בן המשולם אומר יבשה עד ששהא נפרכת בצפסין:

נקטם ראשו. לכאורה מיירי צבני עלין האמנעיים היואלין מראש השדרה אבל קשיא דבגמרא (דף ג:) קאמר רבי יהושע בן לוי נטלה המיומת פסול וכן אמת העלין האמנעיים והא אפילו בנקטם ראשו פסול כל שכן טעלו לגמרי וריץ לומר דנקטם ראשו מיירי ברוב העלין העליונים אי נמי אטריץ ליה לרבי יהושע בן לוי לאשמועינן נטלה דסקלף דעתיה דחשיב הדור טפי מנקטם אי נמי נטלה אחת מן המיומת דבנקטם לא מיפסלה אלא כן נקטמו שתייהן:

נפריצו עיורו. ברוב עלין איירי כדמתיב במוספתא (פ"ב) ופי' בקונטרס שנפריצו מן השדרה שלו ואינן מחוברין אלא על ידי אגודה משמע שרובה לומר שנתלשו לגמרי מן השדרה ולא משמע בן בגמ' דלמרינן נפריצו דעבדי כי חופיא והעלין שנתלשו מן השדרה הוץ מיקרו כדלמרינן בגמרא (דף לו.) אמר רבה לא י' (ליגוד) איניש לוליבץ בהושענא דמשתמירי הוץ והוץ חליפה כלומר אם ארוך הוא יותר מלא מן הערבה וכן לקרן מתחת לא יקלץ צעודו דלאגודו דמשתמירי עלי הלולב כשנתלש מן השדרה על ידי הקליפה ומן ההוץ עושין חופיא כדלמרינן בגמרא (דף ע"ג) קמא (ד"ק דף ע"ג) האי מאן דגזול לוליבץ מחדשה ועבדינהו הוץ קני מעיקרא לוליבץ

ועל שהיה ספק בידם למחות ולא מיהו ועל שפוסקים צדקה ברבים ואינן נותנין אמר רב בשביל ^א ארבעה דברים נכסי בעלי בתים יוצאין לטמיון על כובשי שבר שכיר ועל עושקי שבר שכיר ועל שפורקין על מעל צואריהן ונותנין על חבריהן ועל גסות הרוח וגסות הרוח כנגד כולן אבל בענוים כתיב יוענוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום:

הדרן עלך הישן

לולב הגזול בהיבש פסול ^א וישל אשירה ושל עיר הגדחת פסול הנקטם ראשו נפריצו עליו פסול נפרדו עליו כשר רבי יהודה אומר יאגדנו מלמעלה ציני הר הרבול כשירות ^ב לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לענעו בו כשר: ^ג גמ' הקא פסיק ותני לא שנא ביו"ט ראשון ולא שנא ביום טוב שני בשלמא יבש הדר בעיניו וליכא אלא גזול בשלמא יום טוב ראשון דכתיב ^ד לכם ^ה משלכם אלא ביום טוב שני אמאי לא א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי משום

הדרן עלך הישן

בגמרא [ג:] זני דקלים: **גדרות.** לולבין שלהן ואש"פ שעלין שלהן קטניס מאד ואין עולין עם ארכה של שדרה: **כדי לענעו.** זו מפרש בגמרא [ג:] שלשה טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדס וטפח יותר כדי לענעו דבעיני נעוע דלקמן (דף לו.) מעלה ומוריד מוליך ומביא לעזור רוחות רעות וטללים רעים: ^א גמ' קפסיק ותני. פסול: **לא שנה צ"ט ראשון.** דחיוביה מדאורייתא: **לא שנה צ"ט שני.** דלימיה בניטילת לולב אלא מדרבנן דביום הראשון כתיב ויקרא [ג:] **בשלמא יבש.** פסול דרבנן נמי כיון דמנחה הוא משום זכר למקדש צעין הדור מנחה: **אמאי לא.** מהיכא תיתי למיפסליה: **שאלמנך**

הדרן עלך הישן

לולב הגזול. לולב קף של תמרים והדר תני הדס וערבה צאפי נפשייהו: **גזול.** פסול ולקחתם לכם כתיב משלכם: **יבש.** דבעיני מנחה מהודרת דכתיב (שמות טו) ואנוהו: **של אשירה.** אילן שעובדין אותו ע"י ^א ובגמרא ^ב מפרש טעמא: **ושל עיר הגדחת.** משום דלשרפה קאי דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה תקצו ^א ולולב צבי שיעור ד' טפחים כדלקמן (דף ג:) וכיון דהאי לשרפה קאי אין שיעורו קיים דכשרוף דמי: **נקטם ראשו.** פסול ללא הוא הדר: **נפריצו עליו.** משדרה ואינן מחוברין אלא על ידי אגודה כי חופיא שקורין אשקוב"א לזו הדר הוא: **נפרדו עליו.** מחוברין הן בשדרה אלא שלמעלה הן נפרדין ללאן ולכלא כענפי אילן: **יאגדנו מלמעלה.** אם נפרדו עליו יאגדס שיהו עולין עם השדרה כשאר לולבין: **ציני הר הרבול.** מפרש בגמרא [ג:] זני דקלים: **גדרות.** לולבין שלהן ואש"פ שעלין שלהן קטניס מאד ואין עולין עם ארכה של שדרה: **כדי לענעו.** זו מפרש בגמרא [ג:] שלשה טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדס וטפח יותר כדי לענעו דבעיני נעוע דלקמן (דף לו.) מעלה ומוריד מוליך ומביא לעזור רוחות רעות וטללים רעים: ^א גמ' קפסיק ותני. פסול: **לא שנה צ"ט ראשון.** דחיוביה מדאורייתא: **לא שנה צ"ט שני.** דלימיה בניטילת לולב אלא מדרבנן דביום הראשון כתיב ויקרא [ג:] **בשלמא יבש.** פסול דרבנן נמי כיון דמנחה הוא משום זכר למקדש צעין הדור מנחה: **אמאי לא.** מהיכא תיתי למיפסליה: **שאלמנך**

עין משפט נר מצוה

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מסורת הש"ס

(א) מנחות ס"ז (ג) [ע"י תוס'] לקמן לה: ד"ה עפ"ה.
 (א) ד"ה חסד, פ"ד (ד) [נשלל לה:]
 וע"י תוס' שם ד"ה הרוק
 (תוס') מולין מו: ד"ה אלף.
 (א) [נשלל לה:], (י) בד"י בידו
 אלהים, (י) ויקרא כג.

תורה אור השלם

1. וקצותם לבם ביום
 הראשון פרי עץ הדר
 פפת המרים וענף עץ
 עבת וערבי: גדל
 וישמחתם לפני ה'
 אלהיכם בשבעת ימים:
 וקרא כג מ

הנהרות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נפקא מיה
 וכו' ע"ד לשון אחר
 דנפקא:

לעזר רש"י

פ"ר"י (פרי"ש).
 כרטיס (ירק מאכל).

מוסף רש"י

לגיטי נשים. דקימא לן (גיטין דף טז). המציא גט מחוזה לרין לרין
 שיאמר בפני נכחם ופני נחמם אי משום דלון מצוין לקיימו ולי
 משום דלון בזקאין לשמה והמציא מאריך ישראל אינו לכיך לפי
 שזקאין לשמה ועולי רגלים למנוחין ופני ישראל
 ואמר' הסם (דף טז). צבל כלרין ישראל
 לגיטין לפי שהן בני תורה וזקאין
 לשמה ובני ישיבה מצוין לילך וללמוד
 משם תורה מכל מקומות. וזורסין
 סמוך לצבל ואיני בני תורה כדאמרין
 (סנהדרין דף קט). מאי זורסין צור
 ששפו את מימיו ולא נשתייר צו כלום
 והמציא משם לרין שיאמר אזל עכשיו
 נחמתי שמש הלכן המציא מצבל
 לרין שיאמר ומצורסין אין לרין:
מתני' שלשה הסוסי. בגמרא
 יליף לה: ואפילו שנים
 קטומין. האדסיס קאי. ובגמרא פריך
 מה נפקא לן קטום פסול והוא לרין
 שלשה יבדעי כולוהו שלימים ואי קטום
 כשר לכשרי שלשתן קטומים ומשני
 חור צו ר' ישמעאל מתחלת דבריו
 שהיה מלרין שלשה וזמר אפי' שנים
 קטומין והוא הדין אי לא מיימי להו
 לגמרי דהא קטומים כמאן ליתמיהו
 דמי: ר' טרפון ואמר אפי' שלשתן
 קטומים. דלא צעי דהר צהדס:
גמ' כפס סמיים אהר. משמע
 דכפת כמי: ענף. חד עץ חד
 עבות חד: ואפילו שנים קטומים.
 אהדס קאי: יונל יאגדס כולן. ואף
 האתרוג עמהס אמרת וכי נאמר
 וכפת תמרסי דניהוי משמע וי"ו
 מוסיק על ענין ראשון לרפרו עם פרי
 עץ הדר והלא לא נאמר אלף כפת
 משמע בפני עמון הן ולא עם האתרוג
 וענף עץ מוסיק עליהם וערבי נחל
 מוסיק עליהם שנאמר בהן וי"ו לפיכך
 נאגדין עם הלולב: **שמעבדן זה אס**
 זה. אס חסר אחת מארבעתן אין
 השלשה מנוה: **תמה**. שלמה דדריש
 ולקחת תם: ור' ישמעאל. דמכשר
 שנים קטומים ומד מלרין שלם היקר
 חלקן הכתוב אי צעי דהר ניבדעי
 צבולהו ואי לא צעי דהר אפילו צמד
 לא נכרין: **אמר ציראה**. שם חסם:
חור צו ר' ישמעאל. מתחלת דבריו
 ומכשר צמד ומיהו דהר צעי: **הלכה**
כר' טרפון. להקל דקטום כשר:
אשו וזכינו. מכרו צשוה ואל תעלו
 על דמיהם מפני שמבקשים מכס
 שלשה הסוסי ושלימים: ואי לא.
 משותיו: **דרשינא כר' טרפון**. דמכשר

נפקא מינה לגיטי נשים. כדפירש בקונט' דקימא לן צפ"ק
 דגיטין (דף טז). דצבל כלרין ישראל לגיטין לרין לרין
 לומר בפני נכחם ופני נחמם דשכיחי ממיהם וזקאין לשמה וגם
 עדים מצוין לקיימו והיינו מה שקורין צורסין דמשמני שמה וצורסין
 צמה מדליקין (שבת דף לו: וס) פ"
 עוד לשון אחר (א) ונפקא מינה לענין
 יתכן צבל הוא שם המדינה כדאמר
 (קדושין דף ע"ה). א"י עסקה לצבל
 ואמר' פרק עשרה יוסקין (ס) עד
 היכן הוא צבל ואין כותבין שם
 המדינה צגט אלף שם העיר:
ענף עין עבות שלשה. פי' בקונט'
 ענף חד עץ עץ חד עבות חז
 ותימה דלעיל (דף לו: כ): אוקימנא ענף
 עץ שענפיו חופין את עליו ודרשין
 נמי עץ עבות קלוע כמין קליעה ואת
 ותימא פרי עץ הדר שלשה וי"ל
 דמדרשא דעץ דרשין קלוע ענף ענף
 ופריו שוים:
ערבי נחץ שתיים. אפילו נותן
 כמה הסוסי וכמה ערבות
 צלוזב אין זה צל מוסיק אפילו למ"ד
 לרין אגד א"כ מוסיק מין אחר
 כדפרשית צסוף רלוהו צית דין
 (כ"ה דף כח: ד"ה ומגל):
שתהא לקיחה תמה. מהאי
 טעמא נמי פסלין
 אתרוג חסר משום דלון זה לקיחה
 תמה וצוים שני לא חיישינן אף על גב
 דקפדין הארבעה מינין וטעמא
 פירשתי צריש פירקין (דף כט: וס)
 צד"ה צנין] וצחקימין רבה (מנחות דף
 טז). מסיק דהא דמעבידי האדסי לא שנו
 אלף שאין לו אלף יש לו אין מעבדין
 ופירש דלכתוב גדולות אין מעבדין
 דלא תימא עד דמגבה להו צבדי הדדי
 אלף אי מגבה כל חד וחד לחודיה
 שפיר דמי דקימא לן לולב אין לרין
 אגד ודנא תימה הוא לומר כן דכיון
 דכולו וזכר אחת היאך יועילו צזה
 אחר זה ור"ת הגייה צספירו לא שנו
 דמעבדין משום תמה אלף שאין לו
 אלף יש לו תמה הוא אע"פ שלא
 חצרו צאגדו כדאמר' (נשלל דף ג).
 דלא דרשי רצנן לקיחה לקיחה ולר'
 פירש דלדרש לקיחה משמע ליה
 דלא הוי תמה א"כ אגדו:
וידרוש מהו בר"ע דמויקא טפי.
 תימה הא לא סגיירא
 דכל זה מן הדיוק שצא להוכיח דשמואל
 לטעמי' דכרבי טרפון סגיירא ליה דאי
 כדי שימכרו צוול היה לו להפחידם מר"ע דמויקא טפי ודאי אדרב'
 מפחדיו טפי מרבי טרפון דתלתא קטומין שכיחי מהך דלא קטיס ומעולם
 לא תשמע דצבר כרבי טרפון ומיהו קשה מפרק כל שעה (פסחים דף
 ג). מקדירות צפסח דאמר שמואל משהי להו עד אחר הפסח ועבד
 צזה צין צמינו צין שלא צמינו ואוזל שמואל לטעמיה דאמר
 להו שמואל להנהו דמוצו כנדי אשוו וצנייכו ואי לא דרישנא לכו
 כרבי שמעון כלומר דשרי חמץ לאחר הפסח כי ליתיה צענייה ומשמע
 צהדיה דלא מפחד צמידי דלא סבר ליה וי"ל דהתם למה לו להפחידם כדי
 צמידי דלא סבר ליה צצשלמא הכא מצי למימר דהיה מפחידם כדי
 שימכרו צול ותתא למנוה מנויה ולא יענונו צצצול יוקר ואת' ואי
 סבר לה כר' טרפון דלדרש להו כותיה דכי היא גווייל צצצול צצצול
 כל שעה (ס) ומשני אמר' דרב הוא וי"ל דהכא הניח משום הידור
 רוחותיו ואתא לקמיה דרבא ואמר זיל פייסיה צמאי דאפייס ואי לא דייגינא לך
 כרב הונא אליבא דרבי יוסי דאמר הכל לפי מה שגדר מה
 שלא דן לו לפי שנתפייס רבינא ומחל לו צפחות:

מד א מיי פ"ז ס"ה הלכות
 לולב הלכה ז ממג
 עשין מד טושיע אריח כ'
 מנה טקיף א:
 מה ב מיי פ"ח שם ה'
 ה סמג שם טושיע
 אריח כ' תרמו טקיף א
 וטקיף י וסי תרמו טקיף
 צ:
 מה ב מיי פ"ז ס"ה ה'
 סמג שם טושיע אריח
 כ' תרמו טקיף צ:
 מה ב מיי פ"ח מהלכות
 לולב הלכה א סמג
 עשין מד טושיע אריח כ'
 תרמו טקיף א:
 מה ב מיי וסמג שם
 טושיע אריח כ'
 תרמו טקיף א:
 מה ב מיי וסמג שם
 טושיע אריח כ'
 תרמו טקיף ג:
 נ ד מיי שם הלכה צ:
 נא ב מיי (ס) וסמג שם
 טושיע אריח כ'
 תרמו טקיף ה:
 נב ט מיי שם הלכה ז
 טושיע שם סעי' צ:
 נג י מיי שם הלכה ח
 טושיע שם סעי' כ':
 נד ב ל מיי פ"ז שם
 הלכות טור טושיע שם
 סעי' כ':

רבינו חננאל
 מתני' ערבה כמושה
 וי' ששור' מקפת עליה
 ושל בעל כשרה (וכו').
 ודקה ר' ישמעאל
 ור' טרפון במשנתנו,
 ר' ישמעאל אומר ג'
 הדרסין ואפי' ב' קטומין
 ואחר שאינו קטום,
 ר' טרפון אומר אפי'
 שלשתן קטומין. אמר
 רב יהודה אמר שמואל
 הלכה כר' טרפון. ואודא
 שמואל הלכה כר' טרפון,
 אודא
 להנהו דמוכני אסא, אשוו
 וצנייכו, כלומר היחשו
 ובכרו בולל, לא תדיקין
 על הקונים הבה, דאי
 לא ורשינא לכו הלכה
 כר' טרפון דקימא לן
 כוותיה, אלא משום מצוה
 בעיני שלימין. אריבע
 מנייה שבליבם מעבדין זה
 את זה, וליקחתם
 לכם, שתהא לקיחה תמה.
 א) וירושלמי (תמאי בריה
 דרב מבר' על כל פעם
 ופעם. רב הונא לא מברך
 אלא פעם אחת. ר'
 הונא בשם ר' יוסף טעמא
 דר' הונא, דמאי מדבריהם,
 ושאר הימים מדבריהם,
 מה דמאי אין מברכין, אף
 שאר הימים אין מברכין.
 [מתני' אתרוג הגזול כו].

לגיטי נשים. דקימא לן (גיטין דף טז). המציא גט מחוזה לרין לרין
 שיאמר בפני נכחם ופני נחמם אי משום דלון מצוין לקיימו ולי
 משום דלון בזקאין לשמה והמציא מאריך ישראל אינו לכיך לפי
 שזקאין לשמה ועולי רגלים למנוחין ופני ישראל
 ואמר' הסם (דף טז). צבל כלרין ישראל
 לגיטין לפי שהן בני תורה וזקאין
 לשמה ובני ישיבה מצוין לילך וללמוד
 משם תורה מכל מקומות. וזורסין
 סמוך לצבל ואיני בני תורה כדאמרין
 (סנהדרין דף קט). מאי זורסין צור
 ששפו את מימיו ולא נשתייר צו כלום
 והמציא משם לרין שיאמר אזל עכשיו
 נחמתי שמש הלכן המציא מצבל
 לרין שיאמר ומצורסין אין לרין:
מתני' שלשה הסוסי. בגמרא
 יליף לה: ואפילו שנים
 קטומין. האדסיס קאי. ובגמרא פריך
 מה נפקא לן קטום פסול והוא לרין
 שלשה יבדעי כולוהו שלימים ואי קטום
 כשר לכשרי שלשתן קטומים ומשני
 חור צו ר' ישמעאל מתחלת דבריו
 שהיה מלרין שלשה וזמר אפי' שנים
 קטומין והוא הדין אי לא מיימי להו
 לגמרי דהא קטומים כמאן ליתמיהו
 דמי: ר' טרפון ואמר אפי' שלשתן
 קטומים. דלא צעי דהר צהדס:
גמ' כפס סמיים אהר. משמע
 דכפת כמי: ענף. חד עץ חד
 עבות חד: ואפילו שנים קטומים.
 אהדס קאי: יונל יאגדס כולן. ואף
 האתרוג עמהס אמרת וכי נאמר
 וכפת תמרסי דניהוי משמע וי"ו
 מוסיק על ענין ראשון לרפרו עם פרי
 עץ הדר והלא לא נאמר אלף כפת
 משמע בפני עמון הן ולא עם האתרוג
 וענף עץ מוסיק עליהם וערבי נחל
 מוסיק עליהם שנאמר בהן וי"ו לפיכך
 נאגדין עם הלולב: **שמעבדן זה אס**
 זה. אס חסר אחת מארבעתן אין
 השלשה מנוה: **תמה**. שלמה דדריש
 ולקחת תם: ור' ישמעאל. דמכשר
 שנים קטומים ומד מלרין שלם היקר
 חלקן הכתוב אי צעי דהר ניבדעי
 צבולהו ואי לא צעי דהר אפילו צמד
 לא נכרין: **אמר ציראה**. שם חסם:
חור צו ר' ישמעאל. מתחלת דבריו
 ומכשר צמד ומיהו דהר צעי: **הלכה**
כר' טרפון. להקל דקטום כשר:
אשו וזכינו. מכרו צשוה ואל תעלו
 על דמיהם מפני שמבקשים מכס
 שלשה הסוסי ושלימים: ואי לא.
 משותיו: **דרשינא כר' טרפון**. דמכשר

רב (א) דברי יוספלו אלף שייס
 להסויל לקמן מיה ע"ב
 ע"ש.

לגיטי נשים. דקימא לן (גיטין דף טז). המציא גט מחוזה לרין לרין
 שיאמר בפני נכחם ופני נחמם אי משום דלון מצוין לקיימו ולי
 משום דלון בזקאין לשמה והמציא מאריך ישראל אינו לכיך לפי
 שזקאין לשמה ועולי רגלים למנוחין ופני ישראל
 ואמר' הסם (דף טז). צבל כלרין ישראל
 לגיטין לפי שהן בני תורה וזקאין
 לשמה ובני ישיבה מצוין לילך וללמוד
 משם תורה מכל מקומות. וזורסין
 סמוך לצבל ואיני בני תורה כדאמרין
 (סנהדרין דף קט). מאי זורסין צור
 ששפו את מימיו ולא נשתייר צו כלום
 והמציא משם לרין שיאמר אזל עכשיו
 נחמתי שמש הלכן המציא מצבל
 לרין שיאמר ומצורסין אין לרין:
מתני' שלשה הסוסי. בגמרא
 יליף לה: ואפילו שנים
 קטומין. האדסיס קאי. ובגמרא פריך
 מה נפקא לן קטום פסול והוא לרין
 שלשה יבדעי כולוהו שלימים ואי קטום
 כשר לכשרי שלשתן קטומים ומשני
 חור צו ר' ישמעאל מתחלת דבריו
 שהיה מלרין שלשה וזמר אפי' שנים
 קטומין והוא הדין אי לא מיימי להו
 לגמרי דהא קטומים כמאן ליתמיהו
 דמי: ר' טרפון ואמר אפי' שלשתן
 קטומים. דלא צעי דהר צהדס:
גמ' כפס סמיים אהר. משמע
 דכפת כמי: ענף. חד עץ חד
 עבות חד: ואפילו שנים קטומים.
 אהדס קאי: יונל יאגדס כולן. ואף
 האתרוג עמהס אמרת וכי נאמר
 וכפת תמרסי דניהוי משמע וי"ו
 מוסיק על ענין ראשון לרפרו עם פרי
 עץ הדר והלא לא נאמר אלף כפת
 משמע בפני עמון הן ולא עם האתרוג
 וענף עץ מוסיק עליהם וערבי נחל
 מוסיק עליהם שנאמר בהן וי"ו לפיכך
 נאגדין עם הלולב: **שמעבדן זה אס**
 זה. אס חסר אחת מארבעתן אין
 השלשה מנוה: **תמה**. שלמה דדריש
 ולקחת תם: ור' ישמעאל. דמכשר
 שנים קטומים ומד מלרין שלם היקר
 חלקן הכתוב אי צעי דהר ניבדעי
 צבולהו ואי לא צעי דהר אפילו צמד
 לא נכרין: **אמר ציראה**. שם חסם:
חור צו ר' ישמעאל. מתחלת דבריו
 ומכשר צמד ומיהו דהר צעי: **הלכה**
כר' טרפון. להקל דקטום כשר:
אשו וזכינו. מכרו צשוה ואל תעלו
 על דמיהם מפני שמבקשים מכס
 שלשה הסוסי ושלימים: ואי לא.
 משותיו: **דרשינא כר' טרפון**. דמכשר

לגיטי נשים. דקימא לן (גיטין דף טז). המציא גט מחוזה לרין לרין
 שיאמר בפני נכחם ופני נחמם אי משום דלון מצוין לקיימו ולי
 משום דלון בזקאין לשמה והמציא מאריך ישראל אינו לכיך לפי
 שזקאין לשמה ועולי רגלים למנוחין ופני ישראל
 ואמר' הסם (דף טז). צבל כלרין ישראל
 לגיטין לפי שהן בני תורה וזקאין
 לשמה ובני ישיבה מצוין לילך וללמוד
 משם תורה מכל מקומות. וזורסין
 סמוך לצבל ואיני בני תורה כדאמרין
 (סנהדרין דף קט). מאי זורסין צור
 ששפו את מימיו ולא נשתייר צו כלום
 והמציא משם לרין שיאמר אזל עכשיו
 נחמתי שמש הלכן המציא מצבל
 לרין שיאמר ומצורסין אין לרין:
מתני' שלשה הסוסי. בגמרא
 יליף לה: ואפילו שנים
 קטומין. האדסיס קאי. ובגמרא פריך
 מה נפקא לן קטום פסול והוא לרין
 שלשה יבדעי כולוהו שלימים ואי קטום
 כשר לכשרי שלשתן קטומים ומשני
 חור צו ר' ישמעאל מתחלת דבריו
 שהיה מלרין שלשה וזמר אפי' שנים
 קטומין והוא הדין אי לא מיימי להו
 לגמרי דהא קטומים כמאן ליתמיהו
 דמי: ר' טרפון ואמר אפי' שלשתן
 קטומים. דלא צעי דהר צהדס:
גמ' כפס סמיים אהר. משמע
 דכפת כמי: ענף. חד עץ חד
 עבות חד: ואפילו שנים קטומים.
 אהדס קאי: יונל יאגדס כולן. ואף
 האתרוג עמהס אמרת וכי נאמר
 וכפת תמרסי דניהוי משמע וי"ו
 מוסיק על ענין ראשון לרפרו עם פרי
 עץ הדר והלא לא נאמר אלף כפת
 משמע בפני עמון הן ולא עם האתרוג
 וענף עץ מוסיק עליהם וערבי נחל
 מוסיק עליהם שנאמר בהן וי"ו לפיכך
 נאגדין עם הלולב: **שמעבדן זה אס**
 זה. אס חסר אחת מארבעתן אין
 השלשה מנוה: **תמה**. שלמה דדריש
 ולקחת תם: ור' ישמעאל. דמכשר
 שנים קטומים ומד מלרין שלם היקר
 חלקן הכתוב אי צעי דהר ניבדעי
 צבולהו ואי לא צעי דהר אפילו צמד
 לא נכרין: **אמר ציראה**. שם חסם:
חור צו ר' ישמעאל. מתחלת דבריו
 ומכשר צמד ומיהו דהר צעי: **הלכה**
כר' טרפון. להקל דקטום כשר:
אשו וזכינו. מכרו צשוה ואל תעלו
 על דמיהם מפני שמבקשים מכס
 שלשה הסוסי ושלימים: ואי לא.
 משותיו: **דרשינא כר' טרפון**. דמכשר

לגיטי נשים. דקימא לן (גיטין דף טז). המציא גט מחוזה לרין לרין
 שיאמר בפני נכחם ופני נחמם אי משום דלון מצוין לקיימו ולי
 משום דלון בזקאין לשמה והמציא מאריך ישראל אינו לכיך לפי
 שזקאין לשמה ועולי רגלים למנוחין ופני ישראל
 ואמר' הסם (דף טז). צבל כלרין ישראל
 לגיטין לפי שהן בני תורה וזקאין
 לשמה ובני ישיבה מצוין לילך וללמוד
 משם תורה מכל מקומות. וזורסין
 סמוך לצבל ואיני בני תורה כדאמרין
 (סנהדרין דף קט). מאי זורסין צור
 ששפו את מימיו ולא נשתייר צו כלום
 והמציא משם לרין שיאמר אזל עכשיו
 נחמתי שמש הלכן המציא מצבל
 לרין שיאמר ומצורסין אין לרין:
מתני' שלשה הסוסי. בגמרא
 יליף לה: ואפילו שנים
 קטומין. האדסיס קאי. ובגמרא פריך
 מה נפקא לן קטום פסול והוא לרין
 שלשה יבדעי כולוהו שלימים ואי קטום
 כשר לכשרי שלשתן קטומים ומשני
 חור צו ר' ישמעאל מתחלת דבריו
 שהיה מלרין שלשה וזמר אפי' שנים
 קטומין והוא הדין אי לא מיימי להו
 לגמרי דהא קטומים כמאן ליתמיהו
 דמי: ר' טרפון ואמר אפי' שלשתן
 קטומים. דלא צעי דהר צהדס:
גמ' כפס סמיים אהר. משמע
 דכפת כמי: ענף. חד עץ חד
 עבות חד: ואפילו שנים קטומים.
 אהדס קאי: יונל יאגדס כולן. ואף
 האתרוג עמהס אמרת וכי נאמר
 וכפת תמרסי דניהוי משמע וי"ו
 מוסיק על ענין ראשון לרפרו עם פרי
 עץ הדר והלא לא נאמר אלף כפת
 משמע בפני עמון הן ולא עם האתרוג
 וענף עץ מוסיק עליהם וערבי נחל
 מוסיק עליהם שנאמר בהן וי"ו לפיכך
 נאגדין עם הלולב: **שמעבדן זה אס**
 זה. אס חסר אחת מארבעתן אין
 השלשה מנוה: **תמה**. שלמה דדריש
 ולקחת תם: ור' ישמעאל. דמכשר
 שנים קטומים ומד מלרין שלם היקר
 חלקן הכתוב אי צעי דהר ניבדעי
 צבולהו ואי לא צעי דהר אפילו צמד
 לא נכרין: **אמר ציראה**. שם חסם:
חור צו ר' ישמעאל. מתחלת דבריו
 ומכשר צמד ומיהו דהר צעי: **הלכה**
כר' טרפון. להקל דקטום כשר:
אשו וזכינו. מכרו צשוה ואל תעלו
 על דמיהם מפני שמבקשים מכס
 שלשה הסוסי ושלימים: ואי לא.
 משותיו: **דרשינא כר' טרפון**. דמכשר

ללמוד

המשך הנספח בעמוד הבא.

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לח.

עין משפט גור מצוה

פד א מיי פ"ז מהל' לולב הלכה י' סגן עשין מד טושיע' אריח ק"י מניז סעף ב:
פה ב ג מיי פ"ג מהל' מנוכה הלכה יד טושיע' אריח ס"י מכב סעף ג:
פד ד מיי פ"ה מהל' נכרת הלכה טו סגן עשין ח:

מאי קושיא דלמא הא דאורייתא והא דרבנן. תימנה והרי קידוש היום דאורייתא ולמארי' פ' מי שמתו (נכרות דף כ: ושם) נשים חייבות בקידוש היום דבר מורה והא דמשמע בריש מיר (דף ג:) שאול מדרבנן איין הוא מדרבנן דדריש לאסור על איין מלוה כין הרשות וקאמרין מלי היא קידושא ואבדלתא מושבצ ועומד הוא ומשני קידוש עצמו דאורייתא ולמארי' א"ר יוסי בריש ערבי פסקים (דף ק. וסס) דאין מפסיקין ופסקין התם הלכה כר' יוסי בע"ש וכר' יהודה בערב פסח וי"ל דשאני קידוש היום שיכול לקדש ציוס ככלילה וליכא למיחש לפשיעות' כולי האי ועוד לפי שזוסק בסעודת שבת לא חיישין כולי האי שמה יתעצל בקידוש היום: **יום טוב שני דרבנן**. ואכתי הוה מני לשנויי דלדי ד' ואידי איכא שבות אלף משום דכולי יומא זיימניה הוא חיישין טפי דלמא זמא למיפשע כדלמנין פ"ק דשבת (דף י.) בזמנא כיון דקביעא ליה זיימנא מירמת ולא אתי לנישפשע ערביה כיון דכולי ליליא זיימניה לא מירמת ואתי למיפשע ואין לומר משום דהתם ליליא זמן שינה וחיישין טפי דל"כ הוהו טעמא ה"ל למימר התם וי"ל דתפלה צריכה שבות ומתעצל צה טפי מנטיילת לולב דמכי אגזביה נפק ציה: **ברקתני מי שבא בדרך**. תימנה בסוף פ' תפלת השחר (נכרות דף ל: ושם) אלמ' השכים ללכת לדרך מביאין לו שופר ומקוט [לולב ומנענע] והיינו ציוס טוב וי"ל דהיכא דליכא למיטעי' לא חייש ומיירי צהולן בתוך המחווס למקוט שזא חסכ ועוד דהתם קמני השכים ללכת לדרך שמצונו חוץ לקבלת חסכ ונוטל לולב קודם שיצא אבל הכא קמני מי שזא בדרך וכשיכנס צויתו נוטל לולב משמע שממקוט רחוק צא לצינו: **מי שהיה עבד ואשה**. משמע כאן דאשה פטורה מהלל דסוכות וכן דערתא וטעמא משום דמלוה שמהא גרמא היא אע"ג דצהלל דלילי פסקים משמע דפרק ערבי פסקים (דף קח.) דמחייבי ד' נכוסת ומקטמת לא תיקנו ד' נכוסת אלף כדי לומר עליהם הלל ואגדה שאני הלל דפסח דעל הגס צא

שירי מצוה מעקבין את הפורענות שהרי תנופה שירי מצוה היא ועוצרת רוחות ומללים עים ואמר רבא וכן בלולב רב אחא בר יעקב ממשני ליה ומייתי ליה אמר ר' דין גירא בעיניה דסטנא ולא מלתא היא משום דאתי לאינוויי ביה: **מתני'** מי שבא בדרך ולא היה בידו לולב ליטול לכשיכנס לביתו יטול על שלחנו לא נטל שחרית יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב: **גמ'** אמרת נוטלו על שלחנו למימרא דמפסיק רבינוהי אם התחילו אין מפסיקין אמר רב ספרא ל"ק הא דאיכא שעות ביום הא דליכא שעות ביום אמר רבא מאי קושיא דילמא הא קשיא לכשיכנס לביתו נטלו על שלחנו בין הערבים שכל היום כשר ללולב: **גמ'** אמרת נוטלו על שלחנו למימרא דמפסיק רבינוהי אם התחילו אין מפסיקין אמר רב ספרא ל"ק הא דאיכא שעות ביום הא דליכא שעות ביום אמר ר' זורא מאי קושיא דלמא מצוה לאפסוקי ואי לא פסיק יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב אלא אמר ר' זורא לעולם כדאמרין מעיקרא ודקשיא לך הא דאורייתא הא דרבנן הכא ביום טוב שני דרבנן עסקינן דיקא גמי מדקתני מי שבא בדרך ואין בידו לולב דאי ס"ד ביו"ט ראשון מי שרי: **מתני'** מי שהיה עבד או אשה או קמן מקרין אותו עונה אחריהן מה שהו אומרין ותבא לו מאירה אם היה גרוול מקרא אותו עונה אחריהן הללויה מקום שנהגו לכפול יכפול לפשוט יפשוט לברך יברך הכל כמנהג המדינה: **גמ'** ת"י דבאמת אמרו בן מברך לאביו ועבד מברך לרבו ואשה מברכת לבעלה אבל אמרו חכמים תבא מאירה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו אמר רבא הלכתא

א) נקודשין ג. פא. ב) מגילה כ. ג. א) שבת ט. ד) פסחים קט. י. ט) נכרות כ. ז. ו) י"ל כפול. ו) נדל"ל מי איכא. ח) ג' ריב' ואינו יכול לרקדק מהלך דלין חייבת צהמ"ו דאורייתא דלמא חייבת דאורייתא אלף כיון דלין מנטרפות.

גליון הש"ס
גמ' אכר רבא מאי קושיא. אע"ג זה יבמות דף קח ע"כ:

מוסף רש"י
שהרי תנופה שירי מצוה היא. ללח מעבדא כשרה ולא עיקר מלוה היא, כדאמרין בפסח שמי מדיה (מנחות נב:) שם עשה למטפה שירי מלוה מעלה עליו הכמזוב אילו יטל ספרה ויפטר (מונח טו. ב). לכפול כל ההלל (פסחים קט. י.) כן, קטן, מברך. אע"כ המון, לאביו. אם אין אביו יזיע לנכד (ברכות כ.).

מוציא את המחווי מידי חובתו הלך עונה אחריו כל מה שהוא אומר: ופזא לו מאירה. שלח לנד ואס לנד תצא לו מאירה שמצוה את קונו לעשות שלוחים כאלה: עונה אחריו הללויה. על כל דבר שהוא אומר והכי קמני לה במסכת סוטה (דף ל:) כיצד אמרו ישראל שירה צים כגדול המקרא את ההלל והס עוין אחריו הללויה משה אמר אשירה לה' והס אומר אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והס אומר אשירה לה' אלמא דעל כל דבר ודבר קאמר דעוין הללויה: **לכפול**. כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה הדוד תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה עוני במרחב יה ה' יי ה' לי טוב לחסות טוב לחסות סבבני סבבני דחה דחיתי ויהי לי ישיעה קול רנה וישיעה ימין ה' ימין ה' לא אמות ולמות לא נתני פתחו לי שערי זה השער וגו' אלף מאודך ולמטה אינו (יכופל) והיינו דאמרין לקמן (דף טז.) מוסף לכפול מאודך ולמטה: **גמ'** באמת אמרו. כל באמת הלכה היא ואין חולק בדבר: בן מברך לאביו. נכרות המון משהגיע לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת ברכות פיקת מי שמתו (דף כ:) מוקים לה כגון שלא אכל אביו אלף חבת לאו כביה דהו ושיעורא דרבנן דמלואורייתא לא מחייבי עד דשבע דמביה וזכרתי הלכה אתי מדרבנן ומפיק מדרבנן: שאשמו ובניו מברכין לו. דודאי מחמת שלא לנד הוא: הלכתא

רבינו הגנאל

מתני' מי שבא בדרך ואין בידו לולב, כשיכנס לביתו נוטלו על שלחנו כו. אלמא מפסיק סעודתו ונטל. איני והתן בשבת בפרק ראשון לא יכנס לאכול סמוך לתפלה, עד שתפלת אן, וקמיין אמ התחילו אין מפסיקין. ושניין אי איכא שעות ביום כדי לאכול ולגנוג, סעודתו ואחר כך מתפיל, אינו מפסיק. ואם אין שעות ביום מפסיק, ומתני' בדליכא שעות ביום. ואתא רבא ושני שניא אחריו, ואמר לא שני לן בין מצוה דאורייתא לעצוה דרבנן, הלא בהדיא שנינו מפסיקין לקרית שמע ואין מפסיקין לתפלה. הלכך לולב דמאורייתא מפסיק. תפלה דרבנן לא מפסיק. אלא מתני' היא גופא קשיא. קמיין כשכנס לביתו נוטלו על שלחנו, אלמא מפסיק, והדר תני לא נטל שחרית יטול בין הערבים, אלמא לא מפסיק בשחרית. ומשני רב אשי לאשורי לולב לתפלה, ואמר להתחילה איבעי ליה לאפסוקי, ואי לא מפסיק יטול כל היום. אי הכי קשיא הכא קמיין יטול על שלחנו אלמא מפסיק, והתם קמיין אם התחילו אין מפסיקין לכחילה, ואלא לעולם כדאמרין, הא דאיכא שעות ביום אין מפסיקין ואי ליכא שעות ביום מפסיקין. ומתני' גמי הכי קמיין אין שעות ביום יטול על שלחנו, אלמא מפסיק, ואם יש שעות ביום אינו מפסיק. שאם לא נטל שחרית יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב. (משנן) [נדלושין] הא דלולב דאורייתא ותפלה מדרבנן, לא מצית אמרת, מדקתני מי שבא בדרך אלמא מתני' בשאר הימים דמרבנן היא, דאי ס"ד ביום טוב ראשון שהוא פן התורה, כדכתוב ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', מי שרי לטגוי באורחא, אלא ש"מ (דמרבנן בשאר הימים נהנה) [בשאר הימים דמרבנן נהנה]. ואשה או קטן מקרין אותו עונה אחריהן מה שהו אומרים כו. אמר רבא

ואף הן היו בצומו הנס אבל כאן על הגס אמרו: **ויהי לו מאירה**. שלח לנד ואס לנד תצא לו מאירה שמצוה את קונו לעשות שלוחין כאלה כן פי' בקונת' ועל אשמו ובניו מברכין לו בגמרלא היה לו לפרש כן דמתני' מיירי צלל לנד שמקריין אותו ועונה אחריהן מה שהו אומרין ומשום דמצוה צמה שאלו מברכין לו דלאו בני חובא יניחו המקרין אותו קליעי ליה דהא בגדול מקרא אף על פי שאין עוין אחריו אלף הללויה דנפיק דשמיעה לחויה ותצא לו מאירה דעבד ואשה נמי לא מחייבי צהלל דמלוות עשה שהזמן גרמא הוא: **באמת אמרו** בן מברך לאביו. אין זה מענין משנתנו ולא מיייתי ליה אלף אבז גררס דתצא לו מאירה דהכא לא איירי במקרא אותו דצפ' מי שמתו (נכרות דף כ: ושם) רזעה לרקדק מכאן נשים חייבות צבכרת המון דאורייתא מנדוליה אחרים ידי חובתן ופרקי קטן איכא' למימר דאורייתא אלף הצע' דלכל שיעורא דרבנן ומפיק דרבנן וצמוספתא קמני גבי צבכרת המון דלין אשה ועבד וקטן מוציאין את הרבים ידי חובתן ואיכא לאוקומי כשאלל שיעורא דאורייתא ואין יכול לרקדק מכאן (ד' דצבכרת המון דאורייתא דלמלא לא היה דאורייתא כיון דלין מנטרפות לוימון כדתנן פרק שלשה שאכלו (שם דף מה.) אין מוציאות אע"פ שהאיש מוציאן שואי איש דחשיב טפי אי נמי משום דרבים וילא צבו מלתא דהרי מנגילה דנשים חייבות טפי ופירש צה"ג דלין נשים מוציאות את הרבים ידי חובתן במנגילה: הלכתא

עין משפט
בר מצוה

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מסורת הש"ס

16 (ב) וברכות מה: (ג) ג'ל'
כל דברי הספד: (ד) ג'ל'
מין יהודה: (ה) רש"ל מ"ו,
(ו) ג'ל' קדושה: (ז) ג'
מהר"ם וכן אמרי' שם
בגדלים ומה לן, ונמי
מוספות ברכות כל: ד"ה
עד וכו' האריכו יומר
בבאור,

תורה אור השלם

1. הללו זה הללו עבדי
?? הללו את שם ??
הלים ק"ג א
2. בה אמר ?? דבני מבוא
רצה אל המקום הזה
ועל ישביו את כל דברי
הספר אשר קרא מלך
יהודה: מלכים ב כב טו
3. יען רך לבקר ותכנע
מפני ?? בשמך אשר
ועל ישביו על המקום הזה
ועל ישביו לחיות לשמח
ולקללה ותקדע את
בגדי ותבכה ולשני זנב
אנכי שמעתי נאמ ??
מלכים ב כב טז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הוא אומר
הללו וכו' שגזול מקרא
ארתו שעות: (ב) תוב'
ד"ה מלאן וכו' בגזול
המקרא את וכו' ענה
ראש פ' ראשון על כל
דבר:

הלכתא גינרשא. הלכות גדולות: ממנהגא דהלילה. ממה שאנו
רואים שנהגין עכשיו בימינו צמתי כנסיות דמפרש ואזיל שהיו
נוהגין לענות הללויה שמי פעמים ולא יומר ואומרים כל ההלל עם
המקרא עד הודו ועונין הודו אחריו וחורין וקורין עמו עד אלא
ועונין אלא הושיעה נא ואלא הללויה

נא אחריו כמו שאנו עושין ואין זו
הללויה על כל דבר דאמרין
צמתינות דהכל וצטוטה (דף ל):
ואמר רבא ממנהג של עכשיו אנו
למדים מהו עיקר קריאת הלל
כשתיקנוהו מחילה לפי שהכל מייצג
בקריאתו ואין הלל בקריאתו צו תקנו
אחד קורא ואחרים שומעים והכל
עונים מתקת ועכשיו שכל צמי
כנסיותיו בקיאיין וקורין אותו כולו
ואעפ"כ עונין שמי פעמים הללויה
והודו לה' ואלא מכלא אנו יכולים
ללמוד מה תקנו הראשונים לענות
למי שאין בקיאיין ולבקיאיין: הוא
אומר הללויה וכן אומרים הללויה
מלאן שמונה לענות הללויה. ממה
שאנו נוהגין שמהמקרא פותח בהללויה
ואנו שומקין ועונין אחריו הללויה
והוא שומק ואין אנו מתחילין לקרות
עמו כסדר שאנו גומרים עמו שאר
ההלל למדין אנו מכלא שמונה לענות
הללויה צמתינות ואפילו לבקיאיין:
הוא אומר הללו עבדי ה' וחס
אומרים הללויה מלאן למי שגזול
מקרא (ב) שמונה אחריו הללויה.
ממה שנהגין עכשיו לענות עוד הללויה
פעם שניה ושאר הלל קורין כולן
עמו אנו למדין תקנה הראשונה מי
שאנו בקי או בקי ואינו גומרו אלא
סומך על המקרא דיו לענות הללויה
על כל דבר ודבר ולפיכך החזיקו
עכשיו צמנהג הזה לסמוך בהללו
עבדי ה' על המקרא ולענות הללויה
לדעת תקנה ראשונה ולא תשתכח
שמותר בכל הלל לסמוך עליו לענות

הללויה למי שאינו בקי: הוא אומר הודו. והן שומקין ואחר כך עונין:
מלאן. שזראשי פרוקים זריינין לענות ראשי פרוקים עצמן ולא
כפי ליה בהללויה ומיהו אן דגמרינן כוילה לא זריינין אלא
צבזה החזיקו שלא תשתכח תקנה הראשונה למי שאינו גומר:
הוא אומר אלא וחס אומרין אחריו אלא. ואין זו מראשי פרוקים
צבזה החזיקו להיות סימן לעיקר תקנה למי שסומך על המקרא
שפעמים זריינין לענות אחריו כל דבר ודבר שהוא אומר והיכי
דמי כגון מי שהיה קטן מקרא אותו דמתנן צמתינות: הוא
אומר אלא ה' הללויה נא. והן שומעין ואחר כך עונין סימן זה
החזיקו לדעת שהרורה לכפול את ההלל כופל כמו שזה נכפל
שהרי שומע כעונה כדלקמן ואלו שומעין ועונין הרי זו כפילה.
וכל הני מלאן דקאמר רבא מלאן לקטן המקרא כו' מלאן
שאם צא לכפול לאו דווקא דהוא הדין נמי מני למילף איפכא
מלאן הושיעה נא שאם צא לכפול ומלאן ההללויה נא לקטן
המקרא אלא אשמעינן שלא על חס החזיקו אלו שגומרין את
ההלל לענות דברים הללו אלא כדי ללמוד מהם תקנות הללו
שתקנו נביאים לישראל: הוא אומר ברך ה' וחס אומרים
צסס ה'. וצברוך ה' סומכין עליו ואין עונין לא התיבות
עצמן ולא הללויה מלאן ללמוד לשאינו יודע לא לקרות ולא
לענות אס שמע וכיון צו לשמוע אף על פי שלא ענה
יאל. וכן למתפללין צבזור ושליח צבור אומר (ב) קדיש או יענה
שמייה רבא ישמקו צמפלגן וישמעו צבוונה והרי הן כעונין
וכשיגמור הקדושה יחזרו למפלגן וכן יסד רב יהודאי גאון
צעל הלכות גדולות: הכימיא. כמשמעו: וספריא. מלמדי
תינוקות: אשר קרא המלך וגו'. כספר שנתא חלקיה הכהן
משחתי קרא כספר מלכים (ב) (ב): לא לימא איניש. מי
דלא קיימא אכרה אמילתא דלעיל ומיחזי כמוריא לנצטלה:
משה

הלכתא גינרשא. הלכות גדולות: ממנהגא דהלילה. ממה שאנו
רואים שנהגין עכשיו בימינו צמתי כנסיות דמפרש ואזיל שהיו
נוהגין לענות הללויה שמי פעמים ולא יומר ואומרים כל ההלל עם
המקרא עד הודו ועונין הודו אחריו וחורין וקורין עמו עד אלא
ועונין אלא הושיעה נא ואלא הללויה

נא אחריו כמו שאנו עושין ואין זו
הללויה על כל דבר דאמרין
צמתינות דהכל וצטוטה (דף ל):
ואמר רבא ממנהג של עכשיו אנו
למדים מהו עיקר קריאת הלל
כשתיקנוהו מחילה לפי שהכל מייצג
בקריאתו ואין הלל בקריאתו צו תקנו
אחד קורא ואחרים שומעים והכל
עונים מתקת ועכשיו שכל צמי
כנסיותיו בקיאיין וקורין אותו כולו
ואעפ"כ עונין שמי פעמים הללויה
והודו לה' ואלא מכלא אנו יכולים
ללמוד מה תקנו הראשונים לענות
למי שאין בקיאיין ולבקיאיין: הוא
אומר הללויה וכן אומרים הללויה
מלאן שמונה לענות הללויה. ממה
שאנו נוהגין שמהמקרא פותח בהללויה
ואנו שומקין ועונין אחריו הללויה
והוא שומק ואין אנו מתחילין לקרות
עמו כסדר שאנו גומרים עמו שאר
ההלל למדין אנו מכלא שמונה לענות
הללויה צמתינות ואפילו לבקיאיין:
הוא אומר הללו עבדי ה' וחס
אומרים הללויה מלאן למי שגזול
מקרא (ב) שמונה אחריו הללויה.
ממה שנהגין עכשיו לענות עוד הללויה
פעם שניה ושאר הלל קורין כולן
עמו אנו למדין תקנה הראשונה מי
שאנו בקי או בקי ואינו גומרו אלא
סומך על המקרא דיו לענות הללויה
על כל דבר ודבר ולפיכך החזיקו
עכשיו צמנהג הזה לסמוך בהללו
עבדי ה' על המקרא ולענות הללויה
לדעת תקנה ראשונה ולא תשתכח
שמותר בכל הלל לסמוך עליו לענות

הלכותא גינרשא. הלכות גדולות: ממנהגא דהלילה. ממה שאנו
רואים שנהגין עכשיו בימינו צמתי כנסיות דמפרש ואזיל שהיו
נוהגין לענות הללויה שמי פעמים ולא יומר ואומרים כל ההלל עם
המקרא עד הודו ועונין הודו אחריו וחורין וקורין עמו עד אלא
ועונין אלא הושיעה נא ואלא הללויה

הלכותא גינרשא. הלכות גדולות: ממנהגא דהלילה. ממה שאנו
רואים שנהגין עכשיו בימינו צמתי כנסיות דמפרש ואזיל שהיו
נוהגין לענות הללויה שמי פעמים ולא יומר ואומרים כל ההלל עם
המקרא עד הודו ועונין הודו אחריו וחורין וקורין עמו עד אלא
ועונין אלא הושיעה נא ואלא הללויה

פז א מ"י פ"ג מהל'
מטעה הלכה י"ב י'
ד'
פח ב מ"י פ"א מהל'
בכיות הלכה י"א קטנ
עשין ו' טושיע א"ח ס'
כה טעף ו' וכו' קד טעף
ז וכו' קט טעף ג וכו' ר"ג
טעף ב':

רבינו חננאל

הלכתא גינרשא. הלכות גדולות: ממנהגא דהלילה. ממה שאנו
רואים שנהגין עכשיו בימינו צמתי כנסיות דמפרש ואזיל שהיו
נוהגין לענות הללויה שמי פעמים ולא יומר ואומרים כל ההלל עם
המקרא עד הודו ועונין הודו אחריו וחורין וקורין עמו עד אלא
ועונין אלא הושיעה נא ואלא הללויה

הלכותא גינרשא. הלכות גדולות: ממנהגא דהלילה. ממה שאנו
רואים שנהגין עכשיו בימינו צמתי כנסיות דמפרש ואזיל שהיו
נוהגין לענות הללויה שמי פעמים ולא יומר ואומרים כל ההלל עם
המקרא עד הודו ועונין הודו אחריו וחורין וקורין עמו עד אלא
ועונין אלא הושיעה נא ואלא הללויה

המשך הנספח בעמוד הבא.

